

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Анатолій ЦЕОСЬ

« 03 » квітня 2023 р.

Протокол № _____

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
ДЛЯ УЧАСТІ У КОНКУРСНОМУ ВІДБОРІ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
на основі раніше здобутих рівнів вищої освіти бакалавра (НРК 6),
магістра, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста (НРК 7)

ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 032 ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

освітньо-професійна програма – ПУБЛІЧНА ІСТОРІЯ

ЛУЦЬК – 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового іспиту передбачає перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 032 Історія та археологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Фаховий іспит з історії зі спеціальності 032 Історія та археологія (ОПП «Публічна історія») має на меті перевірку вмінь студентів самостійно аналізувати історичні і сучасні суспільні та соціальні явища. Вміти застосовувати набуті історичні знання, вміло користуватися усім арсеналом методів і методик наукових досліджень. Вступники мають продемонструвати здатність прогнозувати історичну перспективу, навички застосування одержаних знань при вирішенні професійних завдань, готовність жити в умовах наукового плюралізму, формувати культуру наукової дискусії, володіти педагогічною психологією та методикою.

Вступне випробування з історії включає питання з курсів історії України та всесвітньої історії, у формі тестів. Ці завдання відповідають кваліфікаційним вимогам до фахівця підготовленого відповідно до освітньо-професійної програми «Публічна історія» спеціальності 032 «Історія та археологія».

ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ

Стародавнє населення України у ранньозалізну добу

Кіммерійці. Скіфи: розселення, заняття та побут. Основні етапи історичного розвитку Скіфії. Сармати на території сучасної України. Осіле землеробське населення українського Лісостепу та Полісся.

Давні слов'яни на території України

Історичні джерела про походження та основні етапи етногенезу давніх слов'ян. Суспільна організація, господарство та побут давніх слов'ян. Стосунки слов'ян із сусідніми народами.

Виникнення держави у східних слов'ян та основні етапи її історичного розвитку

Історичні передумови виникнення держави у східних слов'ян. Теорії походження Русі. Основні етапи розвитку державності. Давньоруська держава за перших князів (Олега, Ігоря, Ольги та Святослава). Політичний, соціально-економічний та культурний розвиток Києво-Руської держави за Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Основні тенденції розвитку Київської Русі у 1054-1113 рр. Володимир Мономах, його внутрішня та зовнішня політика. Київська Русь у другій половині 20-х – на початку 30-х рр. XII ст.

Трансформація державно-політичного устрою Київської держави та основні тенденції її політичного та соціально-економічного розвитку у період роздробленості

Причини роздробленості Київської держави. Основні тенденції розвитку Київського, Чернігово-Сіверського, Переяславського, Галицького та Волинського князівств. Боротьба за Київ у середині XII ст. Русь і половці у період роздробленості. Завоювання руських князівств монголо-татарами.

Галицько-Волинська держава у часи правління Данила Галицького

Боротьба Данила Романовича за владу у Галицько-Волинському князівстві та його утвердження на князівському престолі. Внутрішня політика Данила Галицького. Основні напрями зовнішньої політики. Коронація Данила Романовича. Боротьба за визволення галицько-волинських земель з-під монголо-татарського іга.

Українські землі під владою Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського та інших держав

Державно-правовий лад і суспільство Литви. Литовська експансія та приєднання українських земель. Литовсько-Руська держава. Вплив культури руських земель на Литву. Державне зближення ВКЛ та Польського королівства. Кревська унія (1385 р.). Островська угода 1392 р. Становлення політико-адміністративного устрою та управління в Україні. Зміцнення Великого князівства Литовського за князювання Вітовта. Ліквідація удільних князівств. Литовські Статути (1529, 1566 і 1588 рр.).

Соціально-економічний розвиток України наприкінці XIV – першій половині XVII ст.

Стан сільського господарства. Зростання феодального землеволодіння. Фільваркова система господарства. Категорії селянського населення. Посилення феодально-кріпосницького гноблення (форми феодальної ренти, закріпачення селян і зростання визиску їх). Волочна поміра (1557 р.). Ремесла і промили. Цехи. Міста. Магдебурзьке право. Соціальна структура міського населення. Внутрішня і зовнішня торгівля. Юридичне оформлення кріпосного права. Литовський Статут 1588 р.

Люблінська унія 1569 р.

Загарбання шляхетською Польщею Київщини, Волині, Брацлавщини. Українські землі після Люблінської унії. Річ Посполита.

Виникнення козацтва. Запорозька Січ та її роль в історії України

Теорії походження козацтва. Територія, умови і джерела формування козацтва. Дискусійні питання історії українського козацтва. Соціальна нерівність у середовищі козацтва. Заснування Запорізької Січі та її устрій. Символіка. Воєнне мистецтво козацтва. Зв'язки запорізького та донського козацтва. Боротьба козацтва проти турецько-татарської агресії. Утворення реєстрового козацтва. заняття і побут козаків. Культурне життя на Запорізькій Січі (освіта, релігія, архів Коша Запорізької Січі). П.Сагайдачний.

Визвольна війна в Україні середини XVII ст. (Хмельниччина 1648-1657 рр.)

Передумови, причини та характер «Великого повстання». Зиновій Богдан Хмельницький: нові штрихи до політичного портрету. Перші перемоги: від Жовтих Вод до Замостя. Збаразько-Зборівська кампанія 1649 р. «Реєстр Війська Запорозького». Битва під Берестечком та інші бої. Українсько-російська угода 1654 р. «Переяславська легенда». Віленське перемир'я 1656 р. Останні дні та смерть Б.Хмельницького 1657 р. Місце Хмельниччини в історії України та Європи.

Руїна

Геополітичні причини руїни. Іван Виговський. Юрій Немирич та його ідея «Великого князівства Руського». Гадяцький трактат. Юрій Хмельницький. Переяслав – 2. Слободищенський трактат 1660 р. Чорна рада 1663 р. Спроба встановлення нового контролю над Україною згідно Батурицьких статей 1663 р. та Московських статей 1665 р. за Івана Брюховецького. Гетьман Петро Дорошенко – “сонце Руїни”. Гетьманування Д.Многогрішного та І.Самойловича. Підпорядкування Київської митрополії московському патріархатові.

Гетьманщина в останній чверті XVII – 80-х рр. XVIII ст.

Гетьманщина: термінологія, періодизація та історіографія. Політична історія козацького Гетьманату від Івана Мазепи до Кирила Розумовського. Північна війна і українські землі: між Росією, Швецією та Польщею. Соціально-економічна політика Івана Мазепи. Український сепаратизм 1708 р. Гетьманування Пилипа Орлика на вигнанні “Пакти і конституції відносно прав і вольностей Війська Запорозького ...” 1710 р. Українська козацька держава за гетьманування Івана Скоропадського та Павла Полуботка. Перша Малоросійська колегія. Спроба відновлення козацької автономії за Данила Апостола. “Правління гетьманського уряду”. «Золота осінь» козацького Гетьманату – гетьманування Кирила Розумовського. Ліквідація автономії Гетьманщини.

Запорозька Січ у другій половині XVII–XVIII ст.

Військо запорозьке низове в період Хмельниччини і Руїни. Боротьба проти турецько-татарської. Кошовий отаман Іван Сірко. Запоріжжя доби Івана Мазепи. Повстання Петра Іваненка (Петрика). Кошовий-мазепинець Кость Гордієнко. Зруйнування Січі 1709 р. Кам'янська і Олешківська Січі. Суспільно-політичний устрій Нової (Покровської) Січі на р.Підпільній. Господарство Запоріжжя. Митна політика Коша. Запорізькі зимівники. Причини, привід та ліквідація Запорізької Січі 1775 р. і подальша доля запорожців.

Правобережна Україна у XVIII ст.

Адміністративно-політичний устрій. Шляхетське землеволодіння. Міста. Розвиток

сільських ремесел, промислів і мануфактур. Торгівля. Повстання 1702-1704 рр. і Росія. Гайдамацький і опришківський рух. Загострення релігійної боротьби. Мелхіседек Значко-Яворський. Коліївщина 1768 р. Максим Залізняк та Іван Гонга. Приєднання Київщини, Брацлавщини, Поділля та Східної Волині до Росії.

КУЛЬТУРА УКРАЇНИ У XVIII ст.

Освіта та наука. Книгодрукування. Фольклор. Література. Мова. Театр. Музика. Архітектура. Образотворче мистецтво. Матеріальна культура. Побут. Звичаї.

Соціально-економічний розвиток українських земель в Російській імперії (перша половина XIX ст.)

Інкorporація українських земель до складу Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Адміністративно-територіальний устрій. Ліквідація Литовського статуту (1831 р.) та магдебурзького права (1835 р.). Наслідки політико-адміністративних нововведень. Сільське господарство. Початок промислового перевороту. Становлення буржуазних відносин. Початок машинобудування в Україні. Технічна революція в українській промисловості. Формування українського ринку. Загострення соціальних суперечностей. Устим Кармелюк. Формування буржуазії та робітничого класу.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ВІДРОДЖЕННЯ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ XVIII - ПОЧАТОК XIX СТ.).

Початок українського національного відродження як відгук ідей французької революції та поширення романтизму. Формування національної інтелігенції. Україна у війні 1812 р. Становлення українознавства як науки. Перші мовознавчі дослідження в українознавстві. Формування наукових центрів. Популяризація минулого України у творах російських і українсько-російських літераторів. Діяльність масонських організацій. Декабристський рух в Україні. Політичний гурток у Харкові і політизоване вольнодумство в Ніжинській гімназії. Спроби об'єднання польською і українського визвольних рухів у 1830-х роках. Кирило-Мефодіївське товариство. Теоретичне обґрунтування української ідеї та перша українська політична програма в XIX ст. Т.Г.Шевченко. Суспільна думка як відгук на революційні події в Західній Європі.

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ІМПЕРІЇ ГАБСБУРГІВ (ПЕРША ПОЛОВИНА XIX СТ.).

Інкorporація західноукраїнських земель до складу імперії Габсбургів. Початок національного відродження. Шкільна справа. Просвітницька діяльність. «Клерикальне товариство» Івана Могилянского. «Українська школа» в польській літературі. «Руська трійця». Маріан Шашкевич. Іван Вагилевич. Яків Головацький. Альманах «Русалка Дністрова». Економічна політика австрійського уряду. Сільське господарство. Міста. Ярмарки. Львів. Контрактові ярмарки. Селянство. Північна Буковина, Закарпаття. Революція 1848 р. Ліквідація панщини. «Головна руська рада». «Руський собор». Слов'янський конгрес. Селянський рух за проведення реформи. Боротьба за автономію Східної Галичини. Збройне повстання у Львові. Закарпаття та Північна Буковина під час революції 1848-1849 рр. у Австро-Угорщині.

НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА ПІСЛЯ СКАСУВАННЯ КРІПОСНОГО ПРАВА. РЕФОРМИ 70-80-Х РОКІВ XIX ст.

Україна в Кримській війні 1854-1855 рр. Скасування кріпосного права. Проведення реформи 1861 р. у житті. Вплив реформи на економіку селянського господарства. Малоземелля селян. Україна - основний регіон Російської імперії у виробництві зернових. Зміни в політико-правовому становищі селянства. Демократичні реформи 60-70-х років. Земська реформа 1864 р. Судова реформа 1864 р. Реформа народної освіти. Реформа вищої школи. Посилення контролю за видавничою діяльністю. Удосконалення системи міського правління. Військова реформа 1864 р.

ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ В XIX ст.

Розвиток залізничного та іншого транспорту. Розвиток гірничодобувної промисловості. Завершення промислового перевороту. Становлення металургійної та металообробної індустрії. Розвиток машинобудування. Капіталізація харчової та легкої промисловості. Розвиток міст. Особливості торгівлі. Ярмарки. Особливості економічного

розвитку. Колоніальний характер політики Російської держави в Україні. Боротьба робітників за свої права. «Південноросійський союз робітників». Волинь в умовах індустріалізації економіки Росії.

Суспільно-політичний рух (друга половина XIX століття)

Українська громада в Петербурзі. Журнал «Основа». Перший етап громадівського руху. «Українська громада». Хлопомани. «Черниговський листок». «Земля і воля». Польське повстання 1863-1864 рр. і відгуки на нього в Україні. Другий етап громадівського руху. «Киевський телеграф». Земський указ 1876 р. «Киевская старина». Михайло Драгоманов. Активізація громадівського студентського руху в 90-х роках. «Братерство тарасівців». Опозиційна діяльність земств. Харківське-Київське таємне товариство 1856-1860 рр. Народницький рух 1871-1878 рр. Рух радикалів-демократів (народників) у 1879-1889 рр. Зв'язки громадівських і народницьких організацій. Поширення марксизму і зародження соціал-демократизму.

СХІДНА ГАЛИЧИНА, ПІВНІЧНА БУКОВИНА ТА ЗАКАРПАТТЯ - КОЛОНІАЛЬНІ ВОЛОДІННЯ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX - ПОЧАТОК XX СТ.).

Поміщицьке землеволодіння. Селянство. Початок трудової еміграції. Еміграція в США, Канаду, Аргентину. Сезонна еміграція до Німеччини і Саксонії. Економічне пожвавлення 60-х років XIX ст. Залізничне будівництво. Становлення фабрично-заводської промисловості в 70-90-х роках. Іноземний капітал. Українська буржуазія. Діяльність українських кредитних товариств і організацій. Нафтові промисли Борислава і Дрогобича. Вугледобувна промисловість. Солеварні підприємства. Лісопереробна промисловість. Харчова промисловість. Міста. Робітничий клас.

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ - ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНО РУХУ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX - ПОЧАТОК XX СТ.).

Політичні зміни в Австро-Угорській імперії після революції 1848-1849 рр. Українські делегати в Галицькому сеймі. Помилковість ідеології вірно підданства українців імперії Габсбургів. «Москвофільство». «Руська Рада» - політична організація «москвофілів». «Народовці». Культурно-просвітницька діяльність. «Русько-українська радикальна партія». І.Франко. М.Павлик. Націонал-демократична партія в політичному житті краю. Соціал-демократична партія. «Русько-католицький союз». Парламентська діяльність українців. Студентський та молодіжний рух. Українські національні-спортивні організації. Становище українців Північної Буковини та Закарпаття. Культурна діяльність.

Наддніпрянська Україна на початку XX ст.

Розвиток промисловості. Утворення монополій. Ріст робітничого класу. Становище пролетаріату. Сільське господарство. Столипінські реформи. Русифікаторська політика російського самодержавства в Україні. Наростання політичної боротьби пролетаріату. Посилення селянських виступів. Опозиційний рух ліберальної буржуазії. Національний рух. Виникнення українських політичних партій. Загострення суспільної кризи.

Україна в Першій світовій війні

Початок Першої світової війни. Українські землі напередодні війни. Плани Антанти і Троїстого союзу щодо України. Заснування Головної української ради у Львові. Створення Союзу визволення України. Формування легіону Січових стрільців. Ставлення до війни на Наддніпрянщині. Воєнні дії на території України 1914р. Захоплення російськими військами Галичини та Північної Буковини.

Українські землі в 1915-1917 рр. Воєнні дії на території України в 1915-1917 рр. Бойовий шлях легіону УСС. Участь української інтелігенції в діяльності громадських товариств і комітетів з допомоги жертвам війни. Національний рух у Наддніпрянській і Західній Україні. Назрівання глибокої економічної та політичної кризи в Російській та Австро-Угорській імперіях.

Українська революція

Початок Української революції. Україна напередодні 1917 р. Початок революції. Утворення Центральної Ради, її склад і політична програма. М.Грушевський. Початок українізації армії. Виникнення Вільного козацтва. Проголошення автономії України.

Наростання політичної боротьби в Україні у липні-жовтні 1917 р. Політичні партії в боротьбі за вплив на населення. Український національний Конгрес. II Всеукраїнський військовий з'їзд. I Універсал Центральної Ради. Утворення Генерального секретаріату. В.Винниченко. II Універсал Центральної Ради. Збройний виступ самостійників. «Тимчасова інструкція Генеральному секретаріату Тимчасового уряду на Україні». Послаблення позицій Центральної Ради. Здобутки і прорахунки Центральної Ради в державотворчому процесі та соціальній політиці. Корніловський заколот і Україна. Загострення конфлікту Центральної Ради з Тимчасовим урядом Росії. «Демократична нарада» і позиція Центральної Ради. З'їзд народів Росії в Києві. Проголошення УНР. Встановлення контролю Центральної Ради над Києвом. III Універсал і проголошення Української Народної Республіки. Досягнення і невдачі Центральної Ради у зовнішній політиці. Проголошення незалежності УНР. Ультиматум російського Раднаркому і початок війни більшовиків із Центральною Радою. Проголошення у Харкові радянської влади. Похід більшовицьких військ на Київ. Бій під Кругами. IV Універсал Центральної Ради та проголошення незалежності УНР. Перша спроба радянзації України. Регіональні «республіки». Ставлення населення до політичних сил в Україні.

Україна в боротьбі за збереження державної незалежності (1918-1920 рр.)

Українська Держава. Мирний договір у Брест-Литовську. Вступ німецько-австрійських військ в Україну. Конфлікт Центральної Ради з німецько-австрійською адміністрацією і консервативними колами України. Прийняття Конституції УНР. Гетьманський переворот. Причини падіння Центральної Ради. Гетьман П.Скоропадський і його уряд. Внутрішня та зовнішня політика Української держави. Ставлення політичних партій до гетьманського режиму. Селянські повстання влітку і восени 1918р. Анулювання РСФРР Брестського миру та наслідки цієї акції для України. Директорія УНР. Утворення Директорії. Відновлення УНР. Політичний курс Директорії. С.Петлюра. Трудовий конгрес. Отаманщина. Більшовицька агресія проти УНР. Війська Антанти на Півдні України. Розклад армії УНР. Активізація військових дій радянської Росії з УНР. Причини поразки Директорії. Західно-Українська Народна Республіка (ЗУНР). Проголошення ЗУНР. Є.Петрушевич. Організація держави на західноукраїнських землях. Злука УНР і ЗУНР. Польсько-український конфлікт. Створення Української Галицької армії. Наступ польських військ і відхід української армії до Збруча. Причини поразки ЗУНР. Поглинення Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними державами. Політика радянського уряду в Україні у 1919 році. Формування більшовицького режиму в Україні. Х.Раковський. Політичний курс більшовиків в Україні у 1919 р. Націоналізація промисловості. Аграрна реформа. Продовольча диктатура, її суть. Селянські виступи. Становище українських партій. Україна в другій половині 1919 року. Наступ білогвардійців в Україні. Контрнаступ об'єднаних українських армій. Поразка армії УНР. Денікінський режим. Боротьба в білогвардійському підпіллі. Контрнаступ радянських військ і поразка денікінців. Україна на початку 1920 року. Відновлення більшовицького режиму. Варшавська угода та її наслідки. Більшовицько-польська війна і Україна. Варшавська угода між УНР і Польщею. Наступ польсько-українських військ і взяття Києва. Польський режим і ставлення до нього населення. Відступ польсько-українських військ. Ризький мир. Припинення боротьби регулярних українських військ. Розгром військ Врангеля і махновців. Початок наступу військ Врангеля. Україна у планах Врангеля. Поразка врангелівців. Терор у Криму. Розгром махновського руху. Культура і духовне життя в Україні 1917-1920 років. Чинники розвитку культури в 1917-1920 рр. Культурно-освітня діяльність громадських організацій. Загальноосвітня школа за Центральної Ради, Гетьманату П.Скоропадського, Директорії. Освітня політика більшовиків. Стан науки. Відкриття Української Академії наук (УАН) і національних університетів у період Української держави. Нові тенденції в розвитку культури. Визначні українські письменники. Театральне, музичне і хорове мистецтво та їх кращі

представники. Українська Академія мистецтв. Радянський план монументальної пропаганди і початок його виконання. Ставлення більшовиків до старовини.

Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921-1928 рр.)

Економічне і соціальне життя в роки непу. Внутрішнє і міжнародне становище. Політична криза на початку 1921 р. Державний статус України в 1921-1922 рр. Юридичне оформлення Союзу РСР. Статус УСРР у складі Радянського Союзу. Ставлення політичних сил і населення України до її членства в СРСР. Неп і особливості його впровадження в Україні. Причини і масштаби голоду 1921-1923 рр. Діяльність радянських і зарубіжних організацій допомоги голодуючим. Наслідки нової економічної політики. Відбудова народного господарства. Початок курсу на індустріалізацію. Культура і духовне життя в роки непу. Політика більшовиків у царині культури. «Українізація» (коренізація). Г.Гринько, О.Шумський, К.Скрипник. Опір «українізації». Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Література і мистецтво. Українське національне відродження в літературі та його провідники. С.Єфремов. Літературно-художні об'єднання. Літературна дискусія 1925-1928 рр. М.Хвильовий. Образотворче мистецтво. Кінематограф. О.Довженко. Релігійне життя в Україні. Виникнення Української автокефальної православної перзі (УАПЦ).

Радянська модернізація України (1929-1938 рр.)

Сталінська індустріалізація України. Перехід до форсованої індустріалізації. Директивне господарювання. Результати перших п'ятирічок. Промисловість України напередодні Другої світової війни. Суцільна колективізація в Україні. Перехід до прискореної колективізації. Доля приватних сільських господарів та їхніх господарств. Зміна ставлення радянської держави до заможного селянства. «Ліквідація куркульства як класу». Голодомор 1932-1933 років в Україні. Причини й передумови голодомору. «Закон про п'ять колосків». Посилення «хлібозаготівель» та їх суть. Масштаби та наслідки голодомору. Громадсько-політичне життя. Зміни в соціальному складі населення. Соціальні деформації. Конституція УРСР 1936 р. Судові процеси. «Шахтинська справа». «Спілка визволення України». Масові репресії та їх жертви. Стан культури в Україні у 30-ті роки. Становище у галузі освіта. Наука. Діяльність Академії наук. Видатні досягнення українських учених. Труднощі в розвитку науки. Художня література і мистецтво. «Розстріляне відродження». Театральне мистецтво. Доля кобзарства і лірництва. Церковна політика. Ліквідація УАПЦ. Закриття і нищення храмів, культового майна і споруд.

Західноукраїнські землі в 1921-1938 рр.

Українські землі у складі Польщі. Правовий статус Східної Галичини. Становище українських північно-західних земель (Волинь. Полісся, Підляшшя) і українського населення. Характер промисловості. Українська кооперація. Аграрні відносини. Економічне становище населення. Створення УВО та її діяльність. Є.Коновалець. «Пацифікація». Політичні партії у Східній Галичині (Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО). Компартія Західної України (*КПЗУ). Організація українських націоналістів (ОУН). Методи діяльності ОУН. С.Бандера. Інтегральний націоналізм. Д.Донцов. Українські землі у складі Румунії. Поглинення українських земель Румунією. Характер політики румунського уряду щодо українців. Татарбунарське повстання. Політичні партії на українських землях. Українська національна партія. Закарпаття у складі Чехословаччини. Вхідження Закарпаття до складу Чехословаччини. Особливості політичної боротьби в Закарпатті: русофільство, русинство, українофільська течія. Надання автономії Карпатській Україні. Проголошення незалежності Карпатської України. А. Волошин.

Україна під час другої світової війни (1939-1945 рр.)

Радянсько-німецькі договори 1939 р. і західноукраїнські землі. Радянсько-німецький пакт про ненапад 23 серпня 1939 р. Таємний протокол до нього. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної армії на територію Західної України; включення останньої до складу СРСР і возз'єднання з Українською РСР. Вхідження Бессарабії та Північної

Буковини до СРСР. Включення до складу Української РСР Північної Буковини і придунайських українських земель. Радянізація західних областей України. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Напад Німеччини на СРСР. Початок Великої Вітчизняної війни. Україна в планах окупантів. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи 1941 р. в Україні. Евакуація в східні райони СРСР. Оборонні бої влітку-восени 1941 р. Поразка Південно-Західного фронту. Невдалі спроби контрнаступу під Харковом. Продовження наступу німецьких військ на Півдні. Окупаційний режим і розгортання руху Опору в Україні. Розчленування України, план «Ост». Нацистський «новий порядок». Концтабори і масові розстріли. Голокост. Економічне пограбування України. Вивезення працездатного населення на примусові роботи до Німеччини. Розгортання руху Опору та його течії в Україні. Радянське підпілля і партизанський рух 1941-1942 рр. Оунівське підпілля 1941-1942 рр. Створення Української повстанської армії (УПА). Україна 1943 р. Перемога Червоної армії під Сталінградом і початок вигнання окупантів з України. Курська битва. Продовження наступу на Лівобережжі. Падіння «Східного валу». Мобілізаційні заходи 1942-1943 рр., їх особливості та наслідки. Боротьба з ворогом на окупованій території. Діяльність радянських партизанських загонів і підпілля. Політична еволюція ОУН. Стосунки між радянськими та польськими партизанами, УПА і Армією Крайовою. Евакуйовані підприємства в тилу. Героїчна праця українців. Внесок українських учених і діячів освіти і та культури в Перемогу. Україна на завершальному етапі війни (1944-1945). Січнево-лютневий наступ 1944 р. Корсунь-Шевченківська битва. Весняний наступ Українських фронтів. Кримська наступальна операція. Примусове виселення з Криму в східні райони СРСР татар, греків, вірмен. Завершення вигнання окупантів з України. Завершальний етап боротьби в тилу. Радянський партизанський рух. ОУН та УПА на завершальному етапі війни. Становище в західних областях України. 9 травня - День Перемоги. Завершення Великої Вітчизняної війни. Втрати України в роки війни. Культура України в роки війни.

Післявоєнна відбудова і розвиток України в 1945-на початку 50-х рр.

Україна в період повоєнної відбудови. Внутрішньополітичне та економічне становите України. Адміністративно-територіальні зміни. УРСР - співзасновниця Організації Об'єднаних Націй, інших міжнародних організацій. Перехід до мирного будівництва. Особливості відбудови промисловості. Післявоєнне село. Голод 1946-1947 рр., його причини, масштаби й наслідки. Матеріальне становище населення. Радянізація західних областей України. Відновлення радянської влади в західних областях України. Колективізація західноукраїнського села. Доля Української греко-католицької церкви (УГКЦ). Боротьба ОУН та УПА. Р.Шухевич (Тарас Чупринка). Операція «Вісла» Наслідки радянізації. Культурне життя в Україні у другій половині 40-на початку 50-х рр. Відбудова системи освіти. Впровадження обов'язкового семирічного навчання дітей. Наука. Розгром генетики та «лисенківщина» в Україні. Розвиток літератури і мистецтва. Становище творчої інтелігенції. Боротьба влади з «космополітизмом».

Україна в умовах десталінізації (1953-1964 рр.)

Україна на початку 50-х рр. Внутрішньополітичне становище України на початку 50-х рр. Початок десталінізації в Україні. Вхідження Кримської області до складу УРСР. Стан промисловості. Укрупнення колгоспів. Суспільно-політичне життя й політична боротьба в Україні 1953-1964 рр. XX з'їзд КПРС і Україна. Початок політичних реабілітацій. Наростання опору десталінізації з боку сталіністських сил. Масштаби демократизації державного життя. Ставлення в суспільстві до діяльності М.Хрущова. Робітничі виступи. Позиція вищого партійного керівництва України при усуненні М.Хрущова від влади. Л.Брежнев і Україна. Розширення повноважень України у складі СРСР. Стан економіки України наприкінці 50-у першій половині 60-х років. Раднаргоспи, їх вплив на економічний розвиток України. Розвиток машинобудування. Стан легкої та харчової промисловостей. Аграрна політика наприкінці 50-у першій половині 60-х рр. Обмеження індивідуальної гурдової діяльності селянства. Рівень життя населення. Стан

продовольчого і товарного забезпечення. Культура і духовне життя в Україні. Ідеологізація культурного життя. Посилення русифікації. Науково-технічна революція і наука в Україні. Розеток кібернетики. Стан суспільних наук. Початок десталінізації та пожвавлення літературно-мистецького життя. «Відлига». «Шістдесятники»: В.Симоненко, Л.Костенко, Є.Сверстюк, І.Світличний, І.Драч та ш. Музичне мистецтво. Живопис, архітектура, театр. Національно-визвольний рух в Україні у післявоєнний час. «Українська робітничо-селянська спілка». Л.Лук'яненко. І.Кандиба. Клуб творчої молоді у Києві. А. Горська. В.Чорновіл. Стаття І.Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?».

Україна у період загострення кризи радянської системи (середина 1960-початок 1980-х рр.)

Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні. Ідеологічні орієнтири партійно-державного керівництва та їх ілюзорність. Зростання всевладдя комуністичної партії. Криза партійно-державного керівництва в СРСР і УРСР. Дві лінії в українському керівництві: націонал-комуністична і проімперська. Усунення П.Шелеста. В.Щербицький. Політико-правовий статус України у складі СРСР. Конституція УРСР 1978 р. Стан економіки України та визрівання економічної кризи. Спроби реформування економіки в другій половині 60-х років та причини її невдач. Особливості індустріального розвитку УРСР. Економіка України в загальносоюзному комплексі. Визрівання економічної кризи. Деструктивні процеси на селі. Етносоціальні процеси та рівень життя населення. Зміни чисельності, соціальною та національного складу населення України. Рівень життя трудящих мас. Шляхи розв'язання житлової проблеми. Здобутки і проблеми розвитку соціальної сфери. Привілейоване становище партійно-державної номенклатури. Опозиційний рух. Причини активізації опозиційного руху в другій половині 60-на початку 70-х років. В.Стус. М.Руденко. О.Тихий. М.Литвин. В.Марченко. Форми діяльності дисидентів. Репресії проти правозахисників. Утворення Української Гельсінської спілки (УГС) та її діяльність. Релігійне дисиденство. В.Романюк. Посилення переслідувань опозиції наприкінці 70-ка початку 80-х років. Культура і духовне життя. Народна освіта. Русифікація в Україні. Середня спеціальна та вища школа. Становище науки: здобутки і проблеми. Зростання ідеологічного тиску на освіту і науку. Розвиток літератури. Формування опозиційних напрямків і репресії щодо письменників. Основні тенденції розвитку українського мистецтва. Наступ тоталітаризму на українську культуру.

Розпад Радянського Союзу і відродження незалежності України

Перебудова в Радянському Союзі й Україна. Необхідність суспільних перетворень. Прихід до влади М. Горбачева. Початок «перебудови», її особливості в Україні. Поглиблення перебудовчих процесів і падіння авторитету компартії України. Чорнобильська катастрофа - національна трагедія України. Наростання економічної кризи в Україні у першій половині 80-х років. Погіршення економічної ситуації в Україні в другій половині 80-х років. Провал політики прискорення. Спроби реформування економіки наприкінці 80-х років, причини їх невдач. Фінансове становище і рівень життя населення. Загострення економічної кризи у 1989-1990 рр. Неспроможність союзних структур здійснювати ефективне управління економікою республіки. Розгортання національно-визвольного руху в Україні. Загострення національного питання в СРСР у другій половині 80-х років. Активізація національного руху в Україні. Формування національних громадських організацій і об'єднань. Початок релігійного відродження. Активізація діяльності заборонених церков. Розгортання робітничого руху. Шахтарський страйк 1989 р. Формування Народного руху України. Спроби політичних реформ і зростання активності українського суспільства. Реформи в політичній системі СРСР. Гласність і лібералізація. Політичні зміни в Україні. Зростання народної ініціативи. Мітинги та демонстрації. Формування багатопартійної системи. Розклад компартії України. Демплатформа. Формування передумов незалежності України. Політичні передумови суверенізації. Вибори до Верховної Ради УРСР 1990 р. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Політична конфронтація восени 1990 р.

Провал спроб збереження федерації радянських республік. Суверенізація України. Здобуття Україною незалежності. Суспільно-політичні процеси у першій половині 1991 р. Спроби державного перевороту в СРСР 19 серпня 1991р. ДКНС і Україна. Проголошення незалежності України. Референдум і грудня 1991 р. і вибори Президента України.

Україна в умовах незалежності

Початок державотворчих процесів. Особливості розбудови законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні. Л.Кравчук - Президент України. Формування місцевих органів влади і самоврядування. Проблеми розбудови української державності. Дострокові вибори в 1994 р. Президента та Верховної Ради України. Державотворчі процеси в Україні в 1994-2001 рр. Вибори 1994р. Л. Кучма - Президент України. Діяльність нового складу Верховної Ради. Вибори до Верховної Ради України 1998 р. Президентські вибори 1999 р. Формування більшості у Верховній Раді. Всеукраїнський референдум (квітень 2000 р.). Конституційний процес в Україні. Конституція України 1996 р. Конституційний процес наприкінці 80-у першій половині 90-х років: здобутки, проблеми. Конституційний договір 1995 р. Прийняття Конституції України (1996 р.). Економічне життя України в першій половині 90-і років. Зміни умов розвитку економіки після розпаду СРСР. Спроби реформування економіки і причини їх невдач. Становлення індустріального комплексу та аграрного виробництва. Роздержавлення, приватизація та фінансова система України, Загострення економічної кризи. Сучасний стан, проблеми української економіки та пошук шляхів їх розв'язання. Основні тенденції розвитку української економіки в другій половині 90-х років. Фінансова та макроекономічна стабілізація. Суперечності здійснення аграрної реформи. Проблеми і прорахунки у реформуванні економіки. Пошуки шляхів виходу з економічної кризи. Етносоціальні процеси та рівень життя населення України. Демографічні зміни. Падіння рівня життя населення. Соціальна диференціація суспільства. Стан навколишнього середовища. Міжнаціональні відносини. Етнічні меншини України. Релігійне життя України в умовах незалежності. Релігійне життя на початку 1990-х років. Розкол українського православ'я та його наслідки. Особливості релігійного життя в Україні на межі тисячоліть. Культурні процеси в незалежній Україні Історичні умови розвитку культури. Стан та проблеми освіти. Реформування освітньої сфери. Наука незалежної України. Українська література. Здобутки мистецтва. Фізична культура, спорт. Проблеми розвитку української культури та пошук шляхів їх подолання. Зовнішня політика та міжнародні зв'язки незалежної України. Вихід України на міжнародну арену. Основні принципи зовнішньої політики. Ядерне роззброєння. Участь діяльності міжнародних організацій. Співробітництво незалежної України з іноземними державами. Загострення відносин із Російською Федерацією. Революція Гідності. Небесна Сотня. Окупація та анексія Криму Російською Федерацією. Агресія Російської Федерації проти України. Гібридна війна. Бойові дії на Сході України. Антитерористична операція в Донецькій і Луганській областях. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти на агресію Російської Федерації проти України. Спроби мирного врегулювання. Соціально-економічний розвиток України після 2014 р. Євроінтеграційний поступ України: економічні та політичні аспекти. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС для громадян України.

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

Старосхідні цивілізації: спільне та особливе

Поняття цивілізації та її витоки. Концепція цивілізації Л.Моргана. Урбанізація. Концепція "міської цивілізації" Г.Чайлда. Синоїкізм як один з шляхів урбанізації. Ірігаційні цивілізації та їх типи.

Суспільно-політичні моделі держави Стародавнього Китаю

Ідеальне суспільство Конфуція. Альтруїстська модель держави моїстів. Ізоляційно-патріархальна модель держави даоїстів. Легістська модель держави Шань-Яна.

Стародавній Єгипет: віхи історії

Номи як основа державності Стародавнього Єгипту. Утворення централізованої держави. Формування державного апарату Стародавнього Єгипту. Деспотія. Державне регулювання соціальною структурою Стародавнього Єгипту як особливість внутрішньої політики фараонів. Зовнішня політика фараонів Стародавнього Єгипту.

Держава Ахеменідів

Мідійське царство та держава Елану. Перси та їх опис за Геродотом. Кір II і формування перської держави. Дарій I та його реформи. Соціальна структура держави Ахеменідів. Розквіт та загибель Перської держави у V-IV ст. до н.е.

ІСТОРИЯ ПЕРВІСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Історіографія первісної історії

Дані античних авторів Геродота, Страбона та ін. про народи, що проживали за межами цивілізації. Вивчення народів Нового світу після відкриття Колумбом Америки. Концепція “благородного дикуна” Ж.Русо. Відкриття системи трьох віків К.Томсеном. Знахідки шельських знарядь Буше де Пертом. Періодизація історії людства С.Нільсона. Ч.Дарвін і його концепція антропогенезу. Вивчення Л.Морганом народів Америки і створення першої цілісної концепції історії людства. Формацийний підхід до періодизації людства. Ф.Енгельс і марксистська концепція первісної історії. Концепції антропогенезу і соціогенезу у зарубіжній історіографії. Теорія поліцентризму. Вітчизняна історіографія первісної історії. Теорії двох скачків, моноцентризму та ін.

Походження людини

Семіальна гіпотеза походження людини. Гіпотеза мутацій. Африканська та Азійська гіпотези прабатьківщини людини. Дріопітеки і австралопітеки. Проблема габліса. Теорія мозкового рубікону. Стадії в розвитку людини.

ІСТОРИЯ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ ТА РИМУ

Формування давньогрецького античного полісу та основні його характеристики

Виникнення полісу як політичного та релігійного центру. Сінойкізм. Економічна основа полісу. Дуалістичний характер античної форми власності. Громадянський колектив. Негромадяни. Політична організація полісу. Аристотель про грецький поліс. Типи полісів.

Афінський поліс у VI – V ст. до н.е.

Джерела з історії античних Афін. Законодавство Драконта. Суспільно-політичний устрій Афінського полісу за реформами Солон і Клісфена. Значення реформ для еволюції полісної системи. “Золота доба” Перикла.

Військово-політичні конфлікти в Греції IV – V ст. до н.е.

Джерела з історії IV – V ст. до н.е. Причини конфлікту між Грецією та Персією. Характеристика основних етапів греко-перських воєн. Значення перемоги греків у війні та її наслідки. Пелопоннеська війна. Причини конфлікту. Періодизація війни та характеристика основних етапів. Наслідки.

Суспільно – політична структура Римської республіки

Виникнення Римської республіки. Суспільство та економічна структура. Державний устрій: коміції, сенат, магістратури. Пізня Римська республіка. Криза республіки. Громадянські війни I ст. до н.е. Падіння республіки.

Формування основ монархічної влади в стародавньому Римі

Прихід до влади Октавіана. Еволюція державної системи. Сенат. Магістратури. Комісії. Суспільство доби принципату. Зовнішня політика.

ІСТОРИЯ СЕРЕДНІХ ВІКІВ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА ВІЗАНТІЇ

Франкська держава Каролінгів

Період «лінивих королів». Піпініди – Арнульфінги. Соціальна опора майордомів Австралії. Піпін Герістальський. Взаємини з арабами. Карл Мартелл та його внутрішня політика. Бенефіціальна реформа: причини, соціально-політичний зміст та значення. Піпін Короткий. Церковна реформа та завершення бенефіціальної реформи. Перехід

королівського титулу до Пипіна III. Походи в Італію й виникнення світської держави пап. Карл Великий. Династія Каролінгів. Особа Карла II та пов'язана з її вивченням проблематика в медієвістиці. Територіальне зростання Франкської держави внаслідок походів Карла Великого: в Італію, в Баварію, проти Аварського каганату, проти кельтів Бретані, в Іспанію, проти саксів. Методи завоювань. Взаємини зі слов'янами. Держава Карла та її етнічні й територіальні особливості. Організація державного управління.

Імператорський домен. Фінанси. Реформи Карла Великого: системи організації та комплектування армії; судочинства в територіальних округах. Адміністративні перетворення в центрі й на місцях. Соціально-економічні зміни у Франкській державі у VIII ст. Так званий переворот у поземельних відносинах. Економічне й політичне укріплення землевласницької знаті. Прискорення процесу розорення вільних селян. Втрата вільними общинниками ознак правоздатності. Встановлення поземельної та особистої залежності. Прекарій та його види. Комендація та інші способи позбавлення селянства земельної власності. Суть натурального господарства. «Капітулярій про помістя». Структура феодальної вотчини класичного типу. Церковне землеволодіння та організація господарської діяльності. Товарно-грошові відносини в VIII ст. Причини слабкості імперії Карла Великого. Людовік Благочестивий та доля офіційної ідеї єдності імперії. Поділ 817 р. Людовік Німецький, Лотар і Карл Лисий. Значення поділу 843 р.

Загальні тенденції економічного, соціального і політичного розвитку Західної Європи в XI-XV ст.

Поділ періоду розвинутого феодалізму на два підперіоди. Причини цього поділу та хронологія підперіодів. Розвиток сільського господарства з часу господарського домінування класичної вотчини до періоду «сеньйоральної реакції» включно. Географічні та регіональні особливості такої еволюції. Ріст виробництва на селі в XI – XIII ст. Явище комутації ренти. «Криза феодалізму» в середині XIV ст. Проблема «кризи феодалізму» в історіографії. Наслідки кризи для організації сільськогосподарського виробництва в XIV – XV ст. Зміни в соціальній сфері. Зростання чисельності європейського населення. Поява верстви городян. Консолідація стану феодалів. Поява елементів самоусвідомлення городян, феодалів і селянства. Нова структура феодального суспільства. Еволюція окремих станів у XIII – XV ст. Центробіжні процеси у політичному житті Західної Європи: чинники посилення королівської влади та її основні союзники. Значення адміністративних, судових і військових реформ у справі державної централізації. Причини появи станово-представницьких установ, їх характер і місце в системі управління. Тимчасове ослаблення центральної влади наприкінці періоду класичного феодалізму. Створення основ абсолютної монархії.

Середньовічне місто

Виникнення середньовічного міста. Історіографія проблеми походження середньовічних міст. Основні теорії, які намагалися вирішити проблему: романістична, маркова, вотчинна, бургова, ринкова; їх розвиток у другій половині XIX – на початку XX ст. «Торгова» теорія А. Піренна. Внесок вітчизняних медієвістів у вирішення проблеми. Сучасна точка зору на походження феодального міста. Ранньосередньовічне місто. Типи феодальних міст. Соціальна характеристика середньовічного міста. Комунальний рух. Основні етапи комунального руху та їх характеристика. Міське ремесло. Причини утворення та еволюція середньовічного ремісничого цеху. Функції цеху. Цеховий примус і замикання цеху. Організація й види міської торгівлі. Форми об'єднання торговців у середні віки. Міжнародна торгівля: торгові міські басейни й основні напрями товаропотоків. Монетна справа класичного середньовіччя. Кредит і банківські операції. Великі в Європі суб'єкти товарних і кредитних операцій.

Візантійська імперія в XII – XV ст.

Нове піднесення візантійської держави в епоху Комнінів. Причини економічного росту й політичної стабілізації. Завершення процесу феодалізації. Товарність сільського господарства. Економічна експансія північноіталійських міст. Причини занепаду

економіки візантійських міст у другій половині XII ст. Пауперизація населення міста й села. Особливості місцевого політичного ладу. Міжнародні зв'язки Візантії Армія та флот. Невдачі візантійської держави в другій половині XII ст. Соціально-політична криза наприкінці XII ст. Ангели. Захоплення Константинополя хрестоносцями. Утворення Нікейської імперії. Переваги її перед іншими претендентами на спадок Візантії. Внутрішня політика імператорів із династії Ласкарів.. Наступ Нікейської імперії на Латинську Романію та відновлення Візантійської імперії. Палеологи. Володіння Візантії у другій половині XIII ст. Західний напрям у зовнішній політиці Палеологів. Унія з католицьким Римом. Міжнародне становище на східному кордоні: турки-османи. Тюркська експансія у Малій Азії та на Балканському півострові. Падіння Константинополя. Соціально-економічний розвиток в роки правління Палеологів. Формування великого феодального землеволодіння. Соціальний склад пізньовізантійського суспільства. Політичне посилення великого землеволодіння. Зростання податків. Боротьба феодалів за імператорський трон і соціальні рухи першої половини XIV ст. Зілоти. Іоанн Кантакузин. Феодальна реакція. Становище пізньовізантійського міста. «Втеча» ремесла на село. Лихварство. Причини падіння Візантійської імперії. Значення Візантії в історії. Візантійська середньовічна культура.

ІСТОРИЯ НОВОГО ЧАСУ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Економічний розвиток країн Західної Європи у XVI - першій половині XVII ст.: нові тенденції на рубежі епох

Промислова техніка та продуктивність праці періоду переходу від феодального до індустріального суспільства. Основні досягнення в галузі науки і техніки, їх впровадження у промислове виробництво. Історичні передумови зародження капіталістичних відносин: розвиток товарного господарства, спеціалізація ремесла, посилення майнової та соціальної диференціації, формування великих капіталів (“первісне накопичення капіталів”) і розвиток розширеного відтворення. Методи первісного накопичення капіталів, “революція цін”. Поява мануфактур, їх типи. Роль мануфактури в економічній структурі західноєвропейських країн. Торгівля, торгові шляхи і торгова організація. Грошові системи. Розвиток банківської і кредитної справи. Завершення процесу складання внутрішніх національних ринків. Зміни в соціальній структурі західноєвропейського суспільства в процесі генези капіталізму.

Місце та роль Реформації в процесі переходу європейської цивілізації від Середньовіччя до Нового часу

Передумови та причини виникнення реформаційного руху в країнах Західної Європи. Криза релігійно-схоластичної ідеології, поява і розвиток гуманізму. Антропоцентризм. Поширення єретичних рухів, занепад авторитету католицької церкви (симонія, продаж індульгенцій) і папської влади. Основні напрямки, течії та особливості розвитку Реформації в країнах Західної Європи. Зародження реформаційного руху в Північній Німеччині. Лютеранська реформація в Німеччині. Цвінгліанська і кальвіністська реформація в Швейцарії. Реформація в Скандинавії. Розвиток англіканської церкви. Гугеноти у Франції. Рух за реформу церкви в Італії. Контрреформація в Європі. Причини контрреформації. Католицька реформа і контрреформація. Створення ордену єзуїтів та його діяльність. Тридентський собор та його рішення. Участь політичних структур у контрреформації. Контрреформація та культура.

Міжнародні відносини в XVI – серед. XVII ст. Основні вогнища міжнародних конфліктів в Європі

Розвиток міжнародних відносин в ранній Новий час. Утвердження системи «політичної рівноваги». Виникнення світової системи міжнародних економічних відносин. Становлення світової колоніальної системи. Поглиблення міжнародного поділу праці. Роль конфесійного фактору в системі міжнародних відносин. Оформлення дипломатичної служби. Секляризація дипломатії. Основні вогнища і причини міжнародних конфліктів. Зародження французько-габсбургських протиріч. Італійські

війни. Ранні торгові колоніальні війни. Боротьба за колонії. Англо-іспанський конфлікт та його розв'язання. Іспано-французькі відносини в другій половині XVI ст. Англо-французькі відносини. Англо-французьке суперництво в Шотландії. Загострення міжнародних протиріч в Європі на початку XVII ст. Тридцятилітня війна. Вестфальський мир і його значення. Європа та Османська імперія в ранній Новий час. Балканські землі у складі Османської імперії. Етно-соціальна і конфесійна політика Порту в балканських країнах. Політика ісламізації та асиміляції підкореного християнського населення.

Війна північноамериканських колоній за незалежність і утворення США

Причини, хід та наслідки війни за незалежність північноамериканських колоній. Версальський мирний договір 1783 року. Роль “батьків-засновників” США: Т.Джефферсона, Б.Франкліна, Дж.Вашингтона, А.Гамільтона- у формуванні американської державності. Основні конституційні акти США.

Реформи «освіченого абсолютизму» у західноєвропейських країнах у 40-х – 80-х роках XVIII століття

Сутність концепції “освіченого абсолютизму”. Передумови проведення реформ та їх зміст. Особливості реформаторської діяльності монархів у Австрійській імперії, Пруссії, Іспанії, Португалії, скандинавських країнах.

Основні етапи об'єднання Німеччини та утворення Німецької імперії.

О.Бісмарк

Соціально-економічні та політичні передумови об'єднання Німеччини. О.Бісмарк та його програма утворення Німецької імперії. Прусько - данська, австро-пруська та франко-пруська війни. Проголошення Німецької імперії. Конституція 1871 року.

Соціальне законодавство у Великій Британії в останній третині XIX- на початку XX століття. Д. Ллойд-Джордж.

Соціальна політика у програмах та політичній практиці ліберальних та консервативних кабінетів Великої Британії в останній третині XIX століття. В.Гладстон. Б.Дізраелі. Соціальне законодавство на початку XX століття. Д.Ллойд-Джордж.

ІСТОРІЯ КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ В СЕРЕДНІ ВІКИ

Китайська імперія у XIII-XVII ст. (від монгольського до маньчжурського завоювання)

Китайське суспільство наприкінці II – у III століттях. Географічне положення. Природні умови середньовічного Китаю. Особливості китайського середньовічного етносу. Суспільно-політичне становище в Китаї на межі II-III ст. «Епоха трьох царств». Утворення імперії Цзінь – першої всекитайської середньовічної держави. Китай у IV – VI ст.: втрата загальнокитайської державної єдності. Хунно-кульська держава Чжао. Колонізація долини Янцзи. Імперія Північна Вей. Період «Чотирицарства». Об'єднання Китаю в кінці VI ст. Відновлення державної єдності. Династія Суй. Характер суйської державності. Ян Гуан. Китайська імперія в часи династії Тан. Розквіт імперії при перших Танах. Скасування династії Тан і проголошення династії Чжоу. У Цзетянь. Відродження та трансформація танської держави у VIII – на поч. X ст. Китайське суспільство у X-XIII ст. Епоха “п'яти династій і десяти царств” в історії Китаю. Китай в період династії Сун. «Сунський економічний бум». Натиск кочівників на китайську імперію у XII – на поч. XIII ст. Утвердження династії Цзінь та династії Південна Сун.

Японія до епохи сьогунату (III-XII ст.)

Географічне положення та природно-кліматичні умови. Особливості японського середньовічного етносу. Соціальна організація традиційного японського суспільства. Характерні риси середньовічної японської ментальності. Японія у III-VII ст. Особливості японських протодержавних утворень. Становлення та розвиток ранньосередньовічної держави Ямато. Поява сінтоїзму. Узурпація влади кланом Сога. Реформи Сьотоку Тайсі. Переворот Тайка. «Великі реформи» Тайка. Кодекс законів Тайхорьо. Японія в період Нарської монархії: соціально-економічний розвиток та політичне життя. Рід Фудзівара. Японське суспільство у IX – першій половині XI ст. Встановлення системи секкан («регентів-канцлерів») і розвиток

сьоен. Загострення суспільної кризи. Проімператорські реставраційні реформи Уда. Японія в другій половині XI – XII ст. Зміни соціальної структури. Виникнення нового стану бусі (самурайства). Правління інсей. Міжусобні війни 1156-1192 рр. Встановлення влади сьогуна.

ІСТОРІЯ ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА РОСІЇ В СЕРЕДНІ ВІКИ

Основні етапи процесу державної централізації в Північно-Східній Європі у XIV- XV ст.

Початок централізації в Північно-Східній Русі: економічні та політичні передумови. Відновлення продуктивних сил. Зміни в аграрному виробництві. Розвиток феодалного землеволодіння та його основні тенденції. Стан ремесла і торгівлі. Зростання кількості міст та посилення їх ролі в економічному і політичному житті Північно-Східної Європи. Зміни в соціальній структурі суспільства. Визначення головних центрів боротьби за лідерство в об'єднавчому процесі. Московсько-тверське військово-політичне протистояння. Іван Калита. Новий етап боротьби за політичну перевагу в Північно-Східній Русі. Дмитро Донський та його політика. Феодална війна другої чверті XV ст. Умови утворення Московської централізованої держави (великокнязівська влада, боярство, дворянство, церква, міста). Завершення об'єднавчого процесу. Іван III і його політика. Москва і Новгород. Організація державної влади. Роль і місце церкви в об'єднавчому процесі. Церква і великокнязівська влада.

Зміцнення самодержавства в Московській державі за часів правління Івана IV

Територіальні зміни Московської держави. Східний, західний і південний напрям зовнішньої політики Москви. Визначальні риси соціально-економічного розвитку Московської держави. Процеси в сфері феодалного землеволодіння. Міста та розвиток ремісничого виробництва і торгівлі. Зміни в соціальній структурі суспільства. Державна політика в селянському питанні. Внутрішня політика першої половини XVI ст. Василь III. Церква і великокнязівська влада. Регентство Олени Глинської. Політична криза часів “боярського правління”. Утвердження на московському троні Івана IV. Структура державної влади. Реформи середини XVI ст. Реформи центрального і місцевого управління. Військова реформа. Фінансова реформа. Судова реформа. Церковна реформа. Посилення самодержавства за Івана IV. Опричнина як тоталітарно-репресивний режим самодержавної монархії. Наслідки опричнини для держави і суспільства. Московське царство наприкінці XVI ст. Федір Іванович. Династична криза. Борис Годунов.

Централізація та бюрократизація державного апарату Росії в першій чверті XVIII ст. Завершення процесу формування абсолютизму

Реформи органів державного управління і суду. Губернська реформа. Сенат і колегії. Реформа місцевого управління. Міська реформа і магістрати. Церковна реформа. Створення регулярної армії і флоту. Фінанси і бюджет. Перетворення Росії в абсолютну монархію. Формування чиновницько-бюрократичного апарату абсолютистської держави. Міжнародне становище. Створення Північного союзу. Російсько-польські стосунки. Північна війна. Російська дипломатія періоду Північної війни. Проголошення Росії імперією. Ламка старих традицій і зародження нової культури. Формування і розвиток світської культури. Політичні ідеї, ініціативи, проекти. Освіта і наука. Література, театр та образотворче мистецтво. Трансформація придворного побуту.

ІСТОРІЯ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ В СЕРЕДНІ ВІКИ

Державотворчі процеси в Центральній і Південно-Східній Європі (VI – X ст.)

Між античним світом і середньовіччям. Суспільно-політична криза пізньої Римської імперії. Утворення Візантії. Розселення слов'ян. Кочівники і Центрально-Східна Європа у VI-X ст. Розвиток феодалних відносин в Центральній і Південно-Східній Європі. Перші слов'янські ранньодержавні утворення на Балканах і Подунав'ї - Держава Само, Карантанія, Велика Моравія. Виникнення держав у Південній і Центрально-Східній Європі - Першого Болгарського царства, Хорватської держави, міст-держав у Далмації, Сербської держави, Давньочеської держави, Угорського королівства, Давньопольської

держави, Київської Русі. Формування і особливості ранньофеодальних держав. Типи і моделі слов'янських ранньофеодальних держав.

Економічний розвиток Польщі в XIII – XV ст.

Економічні і соціальні відносини в XII – початку XIII ст. Населення і внутрішня колонізація. Сільське господарство. Ремесло і торгівля. Соціальна структура. Форми колонізації і перебудова аграрних відносин. Колонізація на німецькому праві. Розвиток міст, торгівлі, гірничої справи. Соціальна структура польського суспільства. Духовенство. Селянство. Рицарство-шляхта. Формування станових привілеїв шляхти. Міщани.

Завоювання турками-османами південнослов'янських народів (XIV-XVI ст.) і їх наслідки

Початок османської експансії на Балканах. Політична обстановка на Балканах в період османських завоювань. Битва на річці Мариці 1371 р. Завоювання турками-османами Другого Болгарського царства. Битва на Косовому полі 1389 р. Характер завоювницької політики османів. Визнання васальної залежності Сербією. Сербська деспотовина. Хрестовий похід 1443-1444 р. Поразка під Варною (1444). Османські завоювання другої половини XV ст. Битва при Мохачі 1526 р. і її політичні наслідки. Розділ хорватських земель. Завоювання Воєводини (середина XVI ст.). Завершення періоду османської експансії в Європі (кінець XVI ст.). Наслідки османських завоювань для слов'янських народів. Панування мусульманської меншості над більшістю християнського населення на завойованих територіях. Організація системи управління на завойованих землях. Тимарна система землеволодіння. Правове становище підкорених народів. Дискримінація християнського населення. Ісламізація. Розвиток міст. Криза османської держави в XVII ст. Форми визвольної боротьби слов'янських народів в європейських провінціях Османської імперії.

Чехія у складі монархії Габсбургів. Перші спроби реформ

Соціально-економічне і політичне становище чеських земель в другій половині XVIII ст. Становище міст. Процес першочергового накопичення капіталу. Розвиток промислового підприємництва. Особливості політичного статусу чеських земель у складі монархії Габсбургів. Національні відносини. Перші спроби реформ в монархії Габсбургів. 1740-1781 рр. Реорганізація органів управління. Реформи Марії Терезії (1740-1780). Криза панщинно-кріпосницької системи. Панщинний патент 1775 р. Розвиток мануфактур. Ремісниче виробництво, торгове і фінансове підприємництво. Реформи Йосипа II (1780-1790). Реформа церкви. Відміна особистої залежності селян. Аграрна реформа. Адміністративна, судова та воєнна реформа. Охорона здоров'я. Соціальне забезпечення.

СУЧАСНА ІСТОРІЯ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ.

Передісторія, хід і результати Німецької революції 1918-1919 років

Поразка II-го Райху у Великій війні. Комп'єнське перемир'я. Загострення внутрішньополітичної кризи. Утворення уряду Макса Баденського та закони про "парламентаризацію". Німецька революція: причини, характер, етапи. Ліквідація монархії Гогенцолернів і створення Ради Народних Уповноважених (РНУ). Проголошення Німецької республіки. Реорганізація німецьких політичних партій та рухів. Перші лідери республіки – Ф.Еберт, Ф.Шейдеман. Внутрішня політика РНУ. I Всенімецький з'їзд Рад. Січневе збройне повстання у Берліні. Організація та проведення виборів до Установчих зборів. Баварська радянська республіка. „Ар”сгардні бої” (лютий – травень 1919 р.). Конституційний устрій Веймарської республіки.

Фашизм, націонал-соціалізм, іберофашизм наприкінці 1910-х - 1930-х років: типологічне зіставлення ідеологій, рухів, державних режимів

Завершення навздогінної модернізації в країнах "другого ешелону" – Італії, Німеччини, Іспанії. Песимізм 1910-1930-х років як соціокультурний та соціопсихологічний чинник зародження фашизму. Ідеологічні джерела фашистських рухів. Середні верстви та традиціоналістичні еліти у процесах соціальної самоідентифікації фашизму. Система вождизму – Б. Муссоліні, А.Гітлер, Ф.Франко. Типологія фашистських режимів.

«Тетчеризм» і «рейганоміка» – британський та американський варіанти неоконсервативної ідеології і політичної практики

Орієнтація на вільну ринкову економіку, приватне підприємництво та ініціативу – основні складові політики британських неоконсерваторів. Внутрішня політика М.Тетчер: приватизація державного сектора і згортання державного регулювання економіки; курс на вільне ринкове господарство. Особливості соціальної політики. Внутрішня і зовнішня політика Р.Рейгана: піднесення виробництва шляхом активізації підприємництва; скорочення соціальних витрат; посилення воєнних позицій США у світі.

Особливості соціально-економічного і політичного розвитку Євросоюзу наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття

Проблема розширення Європейського Союзу в 90-ті роки. Розвиток правового простору єдиної Європи. Технологічні. Валютні і політичні аспекти євроінтеграції. Маастріхтські домовленості 1991 р. Поглиблення інтеграційних процесів на початку ХХІ ст. Протиріччя європейської інтеграції. Перспективи дальшого розвитку інтеграційного процесу.

СУЧАСНА ІСТОРІЯ СХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА РОСІЇ

Територіальна експансія СРСР на початку Другої світової війни

Загострення міжнародного становища в кінці 1930-х рр. зовнішньополітичні орієнтації СРСР у 1939-1940-х рр. Підписання радянсько-німецьких договорів 1939 р. про ненапад, про дружбу й кордони. Секретні протоколи. Англо-франко-радянські переговори. Їх підсумки. Причини й початок Другої світової війни. Включення Балтійських Республік, Західної України, Західної Білорусії, Північної Буковини, Бесарабії до складу СРСР. Війна СРСР проти Фінляндії, її підсумки й наслідки. Стан військово-економічного потенціалу СРСР.

Криза радянської державної системи та шляхи її розв'язання

Спроби модернізації системи в другій половині 1980-х рр. Пошуки виходу з економічної кризи: курс на прискорення соціально-економічного розвитку, перехід до ринкової економіки. Шляхи й методи демократизації громадського життя: становлення багатопартійності, розвиток гласності, політичного плюралізму; виникнення й діяльність суспільних рухів й організацій; прийняття Декларації прав і свобод людини; запровадження нових вищих органів законодавчої влади в країні (Верховні ради СРСР і союзних республік, З'їзди народних депутатів); введення інституту президенства. Національні й міжнаціональні процеси. Проголошення суверенітету республік. Новий зовнішньополітичний курс країни. Події 19-21 серпня 1991 р. та їх наслідки. Розпад СРСР. Утворення нових незалежних держав на пострадянському просторі. СНД.

ІСТОРІЯ КРАЇН АЗІЇ, АФРИКИ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ НОВОГО ТА НОВІТНЬОГО ЧАСУ

Османська імперія у XVII – XIX ст.: особливості соціально-економічного розвитку та визрівання кризи

Занепад військової могутності турків та поразки Османської імперії у війнах з європейськими державами. Криза військово-ленної системи. Виникнення «східного питання». Реформаторські рухи в Османській імперії. Селім II. Східне питання наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Передумови і суть Танзимату. Посилення впливу іноземного капіталу після підписання Паризького трактату. Зародження турецької національної буржуазії. «Нові османи» та конституція 1876 р. Російсько-турецька війна 1877–1878 рр. Східне питання наприкінці XIX ст. перетворення Османської імперії в напівколонію. Зародження младотурецького руху.

«Революція Мейдзі» і проблеми модернізації Японії в кінці XIX–початку ХХ ст.

Передумови, характер і рушійні сили революції 1867 – 1868 рр. переворот 3 січня 1868 р. Громадянська війна та ліквідація сьогунату. Реформи кінця 60-х – початку 70-х рр. Економічна стратегія уряду Мейдзі. «Мейдзі Ісін», як корінний поворот в історії Японії. Політична ситуація в Японії після революції 1868 р. Розвиток країни у 70-90-ті рр. XIX ст. Буржуазні реформи. Активізація політичного життя, виникнення перших політичних

партій. Конституція 1889 р. Основні риси зовнішньої політики Японії. Японо-китайська війна 1894 – 1895 рр. Російсько-японські відносини кінця XIX – поч. XX ст..

Тайпіни: соціальна утопія в Китаї у середині XIX ст.

Китай на середину XIX ст. Загострення кризи маньчжурської імперії. Передумови і початок селянської війни тайпінів. Вчення Хун Сюцюаня і його сподвижників. Соціальна утопія і реальна практика тайпінів. Основні етапи тайпінського руху. Тайпіни в боротьбі за владу в 1853 – 1856 рр. переворот 1856 р. Друга опіумна війна. Падіння Тайпінської держави. Наслідки селянської війни тайпінів.

Фашизація Японії та агресивна зовнішня політика другої половини 30 – поч. 40-х років XX ст.

Союз «молодих офіцерів» і «нових» концернів. Культ імператора та претензії на світове панування Японії у другій половині 30-х рр. XX ст. Фашизація Японії. Створення Маньчжу-го. Військовий путч 1936 р., приход до влади «групи контролю». Основні принципи національної політики прем'єр-міністра Хіроїти. Політика уряду князя Коноє. Хасан і Халхін-Гол, як проба сил японської армії. Агресія Японії в Південно-Східній Азії. «Троїстий пакт».

Єгипет у другій половині XX ст.: основні тенденції політичного та економічного розвитку

Єгипет після Другої світової війни. Революція військових 1952 р. Г.А. Насер. Реформи 50-х років у Єгипті. Конституція 1956 р. Причини та наслідки Суецької кризи. Утворення та розпад Об'єднаної Арабської республіки. Економічні перетворення в Єгипті 60-х рр. XX ст. Арабо-ізраїльське протистояння. «6-денна війна». Президентство А. Садата. Зміни політичного курсу Єгипту за часів Хосні Мубарака.

Латинська Америка в міжнародних відносинах 80-90-х років XX – поч. XXI ст.

Латиноамериканський регіон на початку 80-х років XX ст. Центральнаамериканська криза та проблеми її вирішення. Контадорський процес. Падіння військових диктатур в латинській Америці. «Втрачене десятиріччя» 80-х і економічні проблеми 90-х рр. досвід трансформації суспільства у країнах Латинської Америки. Куба в нових історичних умовах. Проблема політичної стабільності в регіоні. Діяльність ОАД: нові підходи. Розвиток інтеграційних процесів у Латинській Америці. Основні тенденції розвитку регіону на початку XXI ст.

СУЧАСНА ІСТОРІЯ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Основні тенденції розвитку держав Центрально-Східної Європи в міжвоєнну добу

Післявоєнний устрій Європи: проблема кордонів і Версальська система мирних договорів. Розпад держав-імперій, відступ імперського мислення, поява самостійних держав (Польська Республіка, Чехословацька Республіка, Королівство Сербів, Хорватів і Словенців (з 1929 р. – Югославія), Австрія, Угорщина, Фінляндія, Литва, Латвія, Естонія), нове співвідношення сил на міжнародній арені як головний наслідок першої світової війни. Етапи розвитку Центрально-Східної Європи в міжвоєнні роки: 1918 – 1923 рр. – період післявоєнної нестабільності; 1924 – 1929 рр. – період стабілізації; 1929 – 1933 рр. – велика депресія, загроза економічної кризи; 1933 – 1939 рр. – назрівання другої світової війни, загострення протиріч між країнами, виникнення „торговельних війн” і міждержавних конфліктів.

Антиавторитарні рухи в країнах Центрально-Східної Європи в 1950-1960-х роках

Головні причини назрівання кризи в суспільному житті. Перехід Югославії до „самоврядного соціалізму” Антиурядові виступи робітників Східної Німеччини в червні 1953 р. Спроби лібералізації комуністичних режимів після смерті Й. Сталіна. Соціально-політична криза середини 50-х років у Польщі. Антитоталітарне повстання в Угорщині та його придушення. Соціально-політична криза Чехословаччини у 1968 році.

Політичний ландшафт країн Центрально-Східної Європи у 80 – на початку 90-х рр. XX ст.

Ерозія тоталітарних режимів після придушення „Празької весни” 1968 р. Прояви кризи „реального соціалізму”: нездатність „розвинутого соціалізму” забезпечити пристойний рівень життя населенню, втрата тотальності і розвиток вимушеного плюралізму. Роль творчої і наукової інтелігенції у відродженні громадського і духовного життя. Конфлікти держави з Церквою (Польща – 1956, 1965, 1968, 1970, 1976, 1980 рр. тощо). Діяльність самоврядної спілки „Солідарність” в Польщі (1980 р.). Утворення Угорського Демократичного Форуму (1987 р.) та Союзу Вільних Демократів (1988 р.) в Угорщині. Самоорганізація політичної опозиції в Болгарії. Утворення „гельсінських груп”. Революції 1989 – 1991 рр. в країнах регіону. Причини краху комуністичних режимів. Радянський фактор у внутріполітичних процесах в країнах Центрально-Східної Європи.

Проблеми становлення і розвитку Союзної Республіки Югославії. Косовська криза та її наслідки

Утворення і розвиток Союзної Республіки Югославія. Ухвалення Конституції Сербії (вересень 1990 р.). Обрання президентом Сербії Слободана Мілошевича (грудень 1990 р.). Ухвалення рушення про континуїтет державного, міжнародного, правового та політичного статусу СФРЮ в новій спільній державі – Союзній республіці Югославія (СРЮ). Конфлікт на Балканах. Збройна боротьба боснійських сербів за відокремлення від БґАГ та приєднання до СРЮ. Оголошення Радою Безпеки ООН Сербію агресором та запровадження щодо неї широкомасштабних акцій (30 квітня 1992 р.). Загострення ситуації в Косові. Президентство самопроголошеної Республіки Косово лідера албанського національного руху Ібрагіма Ругова. Припинення громадянсько-етнічної війни в БґАГ. Укладення Дейтонської і Паризької мирних угод та Основного договору про Сремсько-Баранську область, рішення ради Безпеки ООН про часткову відміну економічних санкцій (вересень 1994 р.). Косовська криза. Розбудова у Косово „тіньової держави”. Сутички між албанськими бойовиками та сербськими силами правопорядку. Початок політичного діалогу (31 березня 1998 р.). 73-денне бомбардування Белґраду та інших центрів Сербії авіацією НАТО. Падіння влади СПС, протести проти політики С.Мілошевича. Прихід до влади Воїслава Коштуніца. Скасування міжнародних санкцій проти СРЮ.

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ

Культура європейського відродження

«Культура Відродження»: суть поняття, періодизація, типологія. Історичні передумови становлення ренесансної культури. Гуманізм як ідеологія культури Відродження. Нова концепція людської особистості і нова модель освіти. Антропоцентризм. Натурфілософія. Основні центри культури Відродження в Італії та країнах Західної Європи. Зв'язок культури і мистецтва Відродження. Значення культури в утвердженні нового реалістичного мистецтва. Коло тем та ідей мистецтва Відродження. Нове, у порівнянні з середньовіччям, співвідношення архітектури, скульптури і живопису. Новий тип художника. Роль меценатства в утвердженні нової культури. Вивчення анатомії, перспективи людських пропорцій та руху як засобу для створення реалістично правдивого мистецтва. Розвиток теорії мистецтва. Нове в техніці живопису. Міфологічний та релігійний сюжети – привід для створення реалістичних образів. Творчість визначних майстрів доби Відродження.

Постренесансна культура xvii ст.: основні тенденції та лінії розвитку

Основні фактори розвитку європейської культури XVII ст. Реформація та контрреформація та їх слід у культурі. Наукова революція XVII ст. та формування світоглядних засад культури Нового часу. Криза антропоцентризму і ренесансного світогляду. Особливості розвитку художньої культури XVII ст. Основні відмінності від мистецтва XVI ст. Національні школи в мистецтві. Розквіт національних художніх шкіл Голландії, Франції, Іспанії, Італії. Бароко та реалізм у мистецтві. Характер бароко, його зв'язок з релігійним мистецтвом та придворною культурою. Характеристика бароко як

провідної художньо-стилістичної системи XVII ст., його періодизація. Живопис бароко: тематика, сюжетний репертуар, створення розгалуженої системи жанрів (портрет, пейзаж, натюрморт, побутовий, міфологічний та історичний жанри). Розробка драматичної дії та експресії жесту. Класицизм як художньо-естетичний напрям. Основні художні принципи класицизму. Ієрархія жанрів. Класицизм як стиль в архітектурі, малярстві, музиці, літературі. Перші спроби регламентації художньої творчості.

Європейська література доби Просвітництва: історичні умови, жанри, літературні стилі, постаті

Видатні відкриття в історії європейських літератур у XVIII ст. Ідейна та естетична єдність змін в літературах Англії, Франції, Німеччини. Поняття Розуму і Природи в системі філософських, соціологічних суджень європейських мислителів. Неоднорідність просвітницького руху в країнах Західної Європи. Ідейні протиріччя в середовищі просвітників: А. Галлер – Вольтер; Ж.-Ж. Руссо – Вольтер. Естетичні принципи літератури Просвітництва. Літературні жанри: есе (раннє Просвітництво), мемуари (мемуари Сен-Сімона, Вольтера, Бомарше, Гольдоні, К. Гоцці, Альф'єрі, Казанови) й епістолярна література, подорожні нотатки, просвітницький роман, драма, сатира, поезія. Завершення бароко, розвиток рококо, класицизму, сентименталізму. Постаті: Дж. Свіфт, Д. Дефо, С. Річардсон, Г. Філдінг, Л.Стерн, Бр. Шерідан, Р. Бернс – Англія; Ш.-Л. Монтеск'є, Вольтер, Д. Дідро, Ж.-Ж. Руссо, П. де Бомарше – Франція; К. Гольдоні, К.Гоцці – Італія; Г. Е. Лессінг, Й. Г. Гердер і „Буря і натиск”, Й. Гете, Фр. Міллер – Німеччина.

Європейське художнє мистецтво XX – XXI століть: естетика, художні напрямки і стилі, постаті

„Некрасиве і малозрозуміле” сучасне художнє мистецтво. Поняття „дегуманізації” мистецтва та „мистецтва приреченого на іронію” Хосе Ортеги-і-Гассета. Егоцентризм та психологізм сучасного художнього мистецтва. Основні напрямки і стилі сучасного живопису: експресіонізм – група „Міст” і її прихильники, Е. Нольде, О. Дікс, Е. Мунк, Дж. Сенсор; абстракціонізм – В. Кандинський, К. Малевич, К. Бранкузі; пластицизм – П. Модріан; примітивізм – Гоген (засновник), А. Руссо, М. Шагал; сюрреалізм – Р. Магніт, С. Далі, кубізм – П. Пікассо, Ж. Брак; фовізм – А. Матісс (засновник), А. Дарен; дадаїзм – художній клуб „Кабаре Вольтер”, М. Дюшан, Й. Бойз; ташизм („пляма”) – Дж. Поллок.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Абрамов Ю.К. Феномен Рональда Рейгана // Политические портреты. – М., 1989.
2. Авдієв В. Історія Стародавнього Сходу. -К., 1949.
3. Агав С.П. “Мейози исин”: революція или реформа? // НАА. – 1978. - №2.
4. Алексеев В.П. Становление человечества. – М., 1984.
5. Алексеева Т. М. Этногенез восточных славян по данным антропологии. Москва, 1973. 330 с.
6. Андрейцев В. І. Магдебурзьке право: соціально-правові витоки та особливості застосування на землях України. *Університетські наукові записки*. 2018. № 65. С. 17-25.
7. Андрусишин Б.І. Церква в Українській Державі 1917–1920 рр. (доба Директорії УНР): Навчальний посібник для вузів. – К.: Либідь, 1997. – 176 с.
8. Аникин Г.В., Михальская Н.П. История английской литературы: Учебное пособие. / Г. В. Аникин.– М., 1975.
9. Ардашев П.П. Абсолютная монархия на Западе. – М., 1972.
10. Артамонов С.Д. История зарубежной литературы XVII – XVIII вв.: Учебник для студентов вузов. / С. Д. Артамонов.– М., 1988.
11. Афанасьев Ю.Н. Опасная Россия. Традиции самовластья сегодня. – М., 2001.

12. Ацамба Ф.М., Лапина З.Г., Майер М.С. История стран Азии и Африки в средние века. – М., 1987. – Ч.1., Ч.2.
13. Бадзьо Ю. Право жити. Україна в складі СРСР, людина в системі тоталітарного соціалізму. – К.: Таксон, 1996. – 400 с.
14. Баран В.К. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980-і рр.) / В.К. Баран, В.М. Даниленко. – К.: Альтернативи, 1999. Серія: Україна крізь віки. – Т. 13. – 304 с. Електронний режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/966-7217-24-8/966-7217-24-8.pdf>
15. Баран В.К. Україна після Сталіна: нарис історії. 1953–1985 рр. / В.К. Баран. – Львів: Свобода, 1992. – 134 с.
16. Баран З., Криль М. Історія Югославії. 1918 – 1990. Текст лекцій. – Львів, 1997.
17. Баран В. Д. Давні слов'яни. Київ, 1998. Т. 3. 335 с.
18. Беляев И.П. Египет. Время пизидента Насера. – М., 1974.
19. Білас І.Г. Репресивно–каральна система в Україні. 1917–1953: Суспільно–політичний та історико–правовий аналіз. У 2 кн. – К.: Либідь, 1994.
20. Білоус Н. О. Люблінська унія 1569 р.: історіографічні погляди та інтерпретації (до 440-річчя Люблінської унії). *Український історичний журнал*. 2010. № 1. С. 65-83.
21. Борисенко В. Курс української історії / В. Борисенко. – К., 1997.
22. Брехуненко В. Богдан Хмельницький. Київ: ПП Наталія Брехуненко, 2013. 64 с.
23. Брехуненко В. Козаки на степовому кордоні Європи / НАН України, Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ, 2011.
24. Бродський Р.М., Енольський З.А. Нова історія країн Азії та Африки. Ч. I. – К., 1979 р. -288 с.
25. Бураков Ю. Всесвітня історія. Новітні часи. 1945-1996.-К., 1996
26. Бутромеев В.П. Всемирная история в лицах: XIX – XX века. – М., 1999.
27. Василенко В. Політична історія Великого князівства Литовського (до 1569 р.) в східнослов'янських історіографіях XIX – першої третини XX ст.: монографія. Дніпро: Національний гірничий університет, 2006.
28. Васильев Л.С. История Востока: В 2 т. Т.1. – М. 2001.
29. Вегеш М. Карпатська Україна 1938 – 1939 років у загальноєвропейському історичному контексті / М. Вегеш. – Ужгород, 1997. – Т. 1, 2.
30. Вегеш М., Токар М., Басараб М. Карпатська Україна в контексті українського державотворення. Ужгород: Видавництво «Карпати», 2008. 256 с.
31. Верстюк В. Українська Центральна Рада: Навчальний посібник. Київ: Заповіт, 1997. 344 с.
32. Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради: Біографічний довідник. Київ, 1998. 255 с.
33. Верт Н. История советского государства. 1900-1991.-М.,1992.
34. Винниченко В. Відродження нації: У 3 ч.: Репринтне відтворення видання 1920 року. Київ: Політвидав України, 1990.
35. Винокур І., Трубочанінов С. Давня і середньовічна історія України.-К., 1996.
36. Винокур О. Давня і середньовічна історія України / О. Винокур, С. Трубочанінов. – К.,1995
37. Виппер Р.В. История средних веков. Курс лекций. - К., 1996.
38. Віднянський С. Карпатська Україна як етап українського державотворення. *Український історичний журнал*. 2019. № 2. С. 67-93.
39. Войтович Л. В. Князівські династії Східної Європи (кінець IX – початок XVI ст.): склад, суспільна і політична роль. Львів, 2000.
40. Волков В.К. «Новый мировой порядок» и балканский кризис 90-х годов//Новая и новейшая история. – 2002. – №2. – С.11–51.
41. Волощук М. М. Роман Мстиславич – видатна постать української історії. *Історичний журнал*. Київ, 2005. № 3.

42. Всемирная история. – М. , 1960. – Том VII.
43. Всемирная история. М., 1956. Т.1,2.
44. Всемирная история.-М., 1961, Т.8
45. Всемирная история.-М., 1997
46. Всемирная история: Возрождение и Реформация / А.Н.Бадак, И.Е.Войнич, Н.М.Волчек – М.: АСТ, 2001 – 480с.
47. Газін В., Копилов С. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002 рр.). Навч. посібник. – К.,2004.
48. Газін В.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1945 – 2003 роки. – К., 2004.
49. Гай-Нижник П. Карпатська Україна (Підкарпатська Русь) 1938-1939 рр. як одна із «розмінних монет» Мюнхенського договору. *Гілея*. 2018. Вип. 139 (№ 12). Ч. 1. Історичні науки. С. 48-56.
50. Гак О. М. Дипломатична стратегія Богдана Хмельницького. *Богдан Хмельницький: історична постать у контексті українського державотворення: Матеріали Всеукр. наук. конф., присвяченої 425-й річниці від дня народження» / наук. кер. Бондар Н. О. (м. Харків, 14 травня 2021 р.). Харків, 2021. С. 16-18.*
51. Гнедич П.П. Всемирная история искусств / П. П. Гнедич. – М., 1996.
52. Годы предвоенные и военные // Страницы истории советского общества: люди, проблемы, факты. – М. 1989.
53. Гозін В. Новітня історія країн Європи та Америки 1945-1994.- К.-Подільськ, 1994
54. Голобуцький В. Запорозьке козацтво / В. Голобуцький. – К., 1994
55. Головка О. Б. Доба короля Данила в науці, мистецтві, літературі. Львів, 2008.
56. Голод 1921–1923 років в Україні: 3б. документів і матеріалів / АН України: Ін-т Історії України. Упорядник: О.М.Мовчан, А.П.Огінська, Л.В.Яковлева. – К.: Наукова думка, 1993. – 240 с.
57. Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я.Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – 605 с.
58. Горбачев М. Жизнь и реформы: В 2 кн.- М.1995.
59. Горобець В. Україна: Люблінська унія та народження нової вітчизни. Київ: Кріон, 2009. 204 с.
60. Горошко С. І. Богдан Хмельницький. Дискусійні питання. Проблемні судження: монографія. Жашків: Видавець С. І. Горошко, 2008. 216 с.
61. Граков Б. М. Скіфи / АН УРСР, Ін-т археології. Київ: Вид-во АН УРСР, 1947. 95 с.
62. Греков Б.Д. Киевская Русь / Б.Д. Греков. – М.,1953
63. Грицак П. Галицько-Волинська держава / П. Грицак. – Галич, 1995.
64. Грицак Я. Нарис з історії України: формування української модерної нації / Я. Грицак. – Електронний режим доступу: <http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>
65. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ–ХХ століття: Навчальний посібник. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
66. Грицак П. Галицько-Волинська держава. Нью-Йорк, 1958.
67. Грицюк В. Скіфія: воєнно-географічний аналіз. *Історико-географічні дослідження в Україні*. 2006. № 9. С. 211-242.
68. Грицюк В. М. Воєнні походи скіфів до Передньої Азії. *Воєнна історія*. 2003. № 1. С. 35-44.
69. Гроссман Ю., Лісовий І. Історія Стародавнього світу: практикум. Львів,1985
70. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть? – К.: Т-во “Знання” України, 1990.
71. Грушевський М.С. Історія України-Руси / М.С. Грушевський. – К., 1991 - 1998. – Т.1-10
72. Губбер А.А., Ким Г.Ф., Хейфец А.Н. Новая история стран Азии и Африки.– М.,1982.– 560с.

73. Гуревич А.Я. Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. М., 1990
74. Гуржій І.О. Гетьманська Україна / І.О. Гуржій, Т.В. Чухліб. – К.: Альтернативи, 1999. – Т. 8 (Серія: Україна крізь віки). – 304 с. Електронний режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/966-7217-14-0/966-7217-14-0.pdf>
75. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII – XVIII ст.: кордони, населення, право / І.О. Гуржій. – К., 1996.
76. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Історія козацтва. Держава – військо – битви. Київ: Арій, 2011.
77. Гуцало Л. В. Перша світова війна і Україна у сучасній українській історіографії. *Інтермарум. Історія, політика, культура*. 2017. № 4. С. 119-131.
78. Давня історія України в двох книгах.-К., 1994.
79. Дейвіс Н. Європа. Історія. – К., 2000.
80. Держалюк М. Карпатська Україна як протистояння тоталітаризму в Європі у 1939-1945 роках. *Сторінки воєнної історії України*. 2013. Вип. 16. С. 69-87.
81. Джеджора О. Історія європейської цивілізації. – Львів, 1999.
82. Дзиговський О. М. Історія сарматів Карпато-Дніпровського регіону: автореф. дис. ... доктора іст. наук: 07.00.02 / Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2003.35 с.
83. Дискуссионные проблемы Японской истории. – М., 1991.
84. Діптан І. Люблінська унія 1569 року: візія Михайла Грушевського. *Історична пам'ять*. 2019. № 2 (41). С.19-32.
85. Довбищенко М. Волинська шляхта у релігійних рухах (кінець XVI – перша половина XVII ст.) / київський нац. ун-т імені Т. Шевченка, Центр українознавства філософського факультету. Київ: ПП Сергійчук М. І., 2008.
86. Дорошенко Д.І. Нарис історії України / Д.І. Дорошенко. – К., 1991. – Т.1
87. Дюррозель Ж. Історія дипломатії від 1919 до наших днів. К., 1995
88. Європа (журнал Європейського Союзу) за 2004-2006 гг.
89. Европейская социальная хартия. - М., 1995.
90. Европейский Союз: новый этап интеграции. – М., 1996.
91. Егер О. Средние века. - СПб., 1997.
92. Единый Европейский акт. Договор о Европейском Союзе. – М., 1994.
93. Економічна історія України. Історико-економічне дослідження у двох томах / Гол. ред. ради В.М. Литвин. – К.: Ніка-центр, 2011. – Т.1. Електронний режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/978-966-521-573-8/978-966-521-573-8.pdf>
94. Єфімов Г. Нариси з нової та новітньої історії Кітаю. – К., 1994.
95. Жуков Е. История Японии. Краткий очерк. – М., 1973.
96. Зайцев Е., Тамгинский И. Япония: снова путь империализма. – М., 1985.
97. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України.-К., 1994.
98. Зарождение идеологии национально-освободительного движения (XIX – XX в.): Очерки по истории общественной мысли народов Востока. – М., 1973.
99. Зеркаль С. Руїна козацько-селянської України в 1648-1802 роках: студія політично-адміністративних і соціально-економічних відносин в Україні в XVII-XVIII ст. Новий Йорк: б. в., 1968. 250 с. (Бібліотека «Українського громадського слова», 11).
100. Зимняя война. 1939-1940. Кн. 1-2. – М., 1998.
101. Зуев М.Н. История России. – М., 1998.
102. Иванов Л.Г. Косовский кризис 1999 года. Бросок на Приштину//Новая и новейшая история. – 2004. – №5. – С.87–115.
103. Иванов Р.Ф. Крушение Организации Варшавского Договора и Советского Союза. Американская версия//Новая и новейшая история. – 2000. – №1. – С.167–175.

104. Ивонин Ю.Е. Становление европейской системы государств. Англия и Габсбурги на рубеже двух эпох. – Минск, 1989 – 235с.
105. Ильина Т.В. История искусств. Западноевропейское искусство: Учебник для вузов / Т. В. Ильина . – М., 2014.
106. Интеграция в Западном полушарии на пороге XXI века. – М.,1999.
107. Историография России до 1917 г. В 2 т./ Под ред. М.Ю. Личаевой. – М., 2003.
108. История Византии. М., 1967. Т.1-3.
109. История Востока: В 6 т. Т. 2-3. – М., 1995-1999.
110. История древнего Востока (под ред. Кузищина В.И.). – М.: Наука,1988.
111. История Древнего мира. - М., 1989. – Т.1-3.
112. История древнего мира. Расцвет древних обществ. Под ред. И.М.Дьяконова.- М., 1982.
113. История древнего Рима.М.,1994.
114. История Древней Греции.М.,1972
115. История Европы с древнейших времен до наших дней. В 8 т. - М., 1992. Т. 2:
116. История Европы с древнейших времен до наших дней. В 8 тт. М., 1992. Т. 3. От средневековья к Новому времени.
117. История Европы. М., 1988. Т.1.
118. История Европы. М.,1992.Т.2,3. 12
119. История Китая с древнейших времён до наших дней / П.р. Л.В. Симоновской, М.Ф. Юрьева. – М., 1974.
120. История Китая. – М., 1998.
121. История крестьянства в Европе. М., 1985-1986. Т.1-2.
122. История немецкой литературы: Учебное пособие /Под ред. Л.Г.Андреева. – М., 1989.
123. История новейшего времени стран Европы и Америки. 1945- 2000. М., 2001.
124. История первобытного общества. Общие вопросы. Проблемы антропосоциогенеза. – М., 1983.
125. История политических и правовых учений. Средние века. Возрождение (под ред. В.С. Нерсесян. – М., 1986).
126. История России. Народ и власть. – СПб., 1997.
127. История России. С древнейших времён до конца XVII века. – М., 1996.
128. История России. С древнейших времён до середины 1861 года века / Под ред. Павленко Н.И. – М., 1996.
129. История России. С начала XVII до конца XIX века. – М., 1996.
130. История средних веков / Под ред. З.В. Удальцовой и С.П. Карпова. – М., 1991. – Ч.2.
131. История средних веков / Под ред. Н.Колесницкого.-М., 1986.
132. История средних веков /Под ред. З.В.Удальцовой и С.П.Карпова.- М., 1990-1991. - Т.1.
133. История средних веков /Под ред. Н.Ф.Колесницкого.-М., 1980. / 2-е изд. – М., 1986.
134. История средних веков. В 2-х тт.– М.,1977.
135. История средних веков. В 2-х тт.– М.,1991.
136. История средних веков: В 2т.: Учебник / Под ред. С.П. Карпова. - М., 1998.- Т.1.
137. История средних веков: В 2-х т. /Под общей ред. С.Д. Сказкина. - М., 1966. (2-е изд. - М., 1977).
138. История стран Азии и Африки в новое время: Учебник для вузов по специальности «История»: В 2-х частях. / Редкол.: Ф.М. Ацамба и др. – М., 1989-1991.

139. История стран Азии и Африки в новое время: Учебное пособие. / П.р. Ф.М. Ацамба, А.А. Губера, Л.В. Симоновской. – М., 1971. – 621 с.
140. История стран Центральной и Юго-Восточной Европы XX века. – М., 1997.
141. История французской литературы: Учебное пособие /Л .Г.Андреев. – М., 1987.
142. История XIX в.-М.,1938.- Т.5
143. История южных и западных славян. Курс лекций. – М., 1979.
144. Іваницька О. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945). Навч.Посібник. – К.,2001.
145. Іваницька О. Новітня історія країн Європи та Америки (1945- 2002). Вінниця, 2003.
146. Іванченко Р. П. Київська Русь: початки Української держави: посібник з історії. Київ: Просвіта, 1995. 96 с.
147. Ісаєвич Я. Д. Галицько-Волинська держава / Я.Д. Ісаєвич. – Львів, 1999
148. Історія світової культури. К., 1994.
149. Історія України (навчально-методичний посібник) / В.Б. Атаманенко, М.Б. Близняк, Н.М. Лопатська та ін. – Острог, 2009. – 205 с.
150. Історія України / Керівник авт. кол. Ю.Зайцев. Вид. 2–ге, зі змінами. – Львів: Світ, 2016. – 488с.
151. Історія України: Навч. посібник для вузів / Наук. ред.: Ф.Стеблій, Я.Грицак. – Львів: Світ, 2016. – 488 с.
152. Історія України: Навчальний посібник / Під заг. ред. В.Смоля. – К.: Альтернативи, 2017. – 424с.
153. Історія України: нове бачення. – К., 1996.
154. Історія українського війська (1917–1995) // В.Гриневич, Л.Гриневич, Б.Якимович та йї.; упорядник передмови Я. Дашкевич. – Львів: Світ, 1996. – 840 с.
155. Історія українського селянства: Нариси в 2-х томах / В. А. Смолій та ін. – К.: Наук. думка, 2006. - Т. 1 - 632 с. Електронний режим доступу: <http://www.history.org.ua/?litera&kat=5&id=2030>
156. Історія української культури XIII – XVIII ст.: у 5 тт. – К., 2001. – Т. 2. Електронний режим доступу: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult2.htm>
157. Історія Центрально-Східної Європи. Навч. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. – Львів, 2001.
158. Історія Центрально-Східної Європи/За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2001.
159. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 г.: В 2-х кн. М., 2000.
160. Канун и начало войны: Документы и материалы. – Л., 1991.
161. Карасевич А. О., Лисенко Л. Г. Київська Русь: історія політичної думки та її джерела: навч. посіб. / Уманський держ. пед. ун-т ім. павла Тичини. Київ: Науковий світ, 2002. 215 с.
162. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 – 80-х років / Г. Касьянов. – К., 1995.
163. Касьянов Г.В. Даниленко В.М. Сталінізм і українська інтелігенція (20–30–ті роки). – К.: Наук. думка, 1991. – 96 с.
164. Качмарчик Я. Гетьман Богдан Хмельницький / пер. І. Сварник; Південно-Східний наук. ін-т у Перемишлі, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів: б. в; Перемишль: б. в., 1996. 327 с.
165. Кёнигсбергер Г. Средневековая Европа. 400-1500 годы. – М., 2001.
166. Киссинджер Д. Дипломатия. – М., 1997.
167. Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939 – 1945 рр.) / М. В. Коваль. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с. Електронний режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/966-7217-51-5/966-7217-51-5.pdf>

168. Колективізація і голод на Україні 1929–1933 рр.: Збірник документів і матеріалів. – К.; Наук. думка, 1992. – 733 с.
169. Конквест Р. Жнива скорботи. Радянська колективізація і голодомор / Р.Конквест. – К., 1993.
170. Коновалов М. А. Конспект лекції «Київська Русь» з дисципліни «Історія України»: для студ. усіх спец. денної та заоч. форм навч. / Український держ. ун-т харчових технологій. Київ: б. в., 1995. 39 с.
171. Консерваторы у власти: опыт Великобритании. – М.,1992.
172. Копиленко О.Л. «Сто днів» Центральної Ради / О.Л. Копиленко. – К.: Україна,1992. – 204 с.
173. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. 1938 – 1945 / В. Косик. – К.; Париж; Нью-Йорк; Торонто, 1992.
174. Котляр М.Ф. Історія в життєписах / М.Ф. Котляр, В.А. Смолій. – К.,1994
175. Котляр М.Ф. Історія України в особах: Давньоруська держава / М.Ф. Котляр. – К., 1996
176. Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь / за заг. ред. В.Смолія; НАН України, Ін-т археології, Ін-т історії України. Київ: Альтернативи, 1998. 336 с. (Україна крізь віки. Т. 5).
177. Кралюк П. Роман Мстиславич, князь Волинський і Галицький. Історико-біографічний нарис / П. Кралюк. – Луцьк, 1999.
178. Краткая история Болгарии. С древнейших времен до наших дней. – М.,1987.
179. Краткая история Польши. С древнейших времен до наших дней. – М.,1993.
180. Краткая история Чехословакии. С древнейших времен до наших дней. – М.,1988.
181. Кригер Дж. Рейган. Тетчер и политика упадка. – М., 1988.
182. Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. Курс лекцій. – К., 1996.
183. Крип'якевич І. Всесвітня історія.- К.,1995.-Т.3
184. Крип'якевич І.П. Богдан Хмельницький / І.П. Крип'якевич. – Львів, 1990.
185. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство / І.П. Крип'якевич. – К., 1984. Електронний режим доступу: <http://litopys.org.ua/krypgvol/krypgv.htm>
186. Крип'якевич І.П. Історія України / І.П. Крип'якевич. – Львів, 1992
187. Крип'якевич І. П. Галицько-Волинське князівство. Вид. 2. Львів, 1999.
188. Крип'якевич І. П. Київська Русь: монографія / упоряд., передм. І. М. Мороз; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Київський університет, 2017. 95 с.
189. Кузицин В.И. История древнего Рима.- М., 2001.
190. Кузицин В.И. История древней Греции.- М., 2001.
191. Кузнецов Ю.Д., Навлицкая Г.Б., Сырцин И.М. история Японии: Учебник для студентов вузов по специальности «История». – М., 1988.
192. Культура Древнего Рима. М.,1985.Т.1,2
193. Кульчицький С.В. Невідомі сторінки голоду 1921 – 1923 рр. в Україні / С.В. Кульчицький, О.М. Мовчан. – К.: Ін-т історії України АН України, 1993. – 70 с.
194. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921 – 1939 рр.) / С.В. Кульчицький. – К.: Альтернативи, 1999. Серія: Україна крізь віки. – Т.11. – 336 с.
195. Кульчицький С.В. Ціна “великого перелому”. – К.: Вид-во “Україна”, 1991. – 431 с.
196. Куций І. Велике князівство Литовське в українській науково-історичній думці Галичини ХІХ ст.: проблема континуїтету «руської» національно-державницької традиції. *Україна соборна*. Київ, 2006. Вип. 4. Т. 2. С. 43-51.
197. Лазуренко В. М. Богдан Хмельницький і навропротистояння церков Суботова. Харків: Новий курс, 2021. 232 с.
198. Латинская Америка 80-х гг.: партийно-политическая структура стран региона. – М., 1989.

199. Латинская Америка 80-х гг.: страны Южного конуса: современное положение и перспективы развития. – М.,1989.
200. Латинская Америка в международных отношениях. – М.,1988. – Т. 1-2.
201. Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні / С. Леп'явко. – Чернігів, 1996
202. Литвин М. Р. Історія ЗУНР / М.Р. Литвин, К. Є. Науменко. – Львів, 1995. – 368 с.
203. Ліндсей Дж. Коротка історія культури.. - К., 1995.-Т.1.
204. Маастрихтський договір. – М.,1994.
205. Магда Є. Гібридна війна: вижити і перемогти/ Є.Магда. – Харків, 2015. -304 с.
206. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів / П.-Р. Магочій. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. – 794 с.
207. Майборода О. Новітня історія /після Другої світової війни/.-К., 1995
208. Майоров А. В. Галицко-Волынская Русь. Осерки социально-политические отношения в домонгольский период. Князь, бояре и городская община. Санкт-Петербург, 2001.
209. Макаренко В.В. «Мейдзи исин»: стадияльные особенности генезиса капитализма //НАА. – 1983. - №5 – С. 166-177.
210. Макарчук С. А. Українська Республіка галичан. Нариси про ЗУНР / С.А. Макарчук. – Львів, 1997. – 192 с.
211. Манфред А. Великая Французская революция.-М.,1983
212. Марченко М. І. Київська Русь у боротьбі з кочовиками до монгольської навали: монографія. Київ: Промінь, 2012. 190, XVI с.
213. Маршак Ю. Дипломатія Богдана Хмельницького. *Modern Scientific Researches*. 2018. No 2. S. 93-96.
214. Матлина А.А. Латинская Америка в меняющемся мире. – М., 1992.
215. Машкин И. История Древнего Рима.М.,1951
216. Международные конфликты. – М., 1972.
217. Международные отношения в Азиатско-Тихоокеанском регионе. – М., 1979.
218. Международные отношения на Дальнем Востоке (1870-1945 гг.) / П.р. Жукова. – М., 1991.
219. Мезько-Оглоблин О. Переяславський договір 1654 / О. Мезько □ Оглоблин / Ред. Л. Винар. – Нью-Йорк; Острог; К.; Торонто, 2003. – 151 с.
220. Меріме П. Богдан Хмельницький: роман, історичний нарис, новели. Пер. з фр. / передм. Н. М. Горяча. Харків: Фоліо, 2004. 512 с.
221. Миллер А.Ф. Краткая история Турции. – М., 1988.
222. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія / І.З. Мицько. – К., 1990
223. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1945-70-і роки. К.,1999
224. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1980-2000 роки. К.,2001
225. Моця О. П., Ричка В. М. Київська Русь: від язичництва до християнства: навч. посібник / Міжнародний фонд «Відродження». Київ: Глобус, 1996. 224 с. (Програма «Трансформація гуманітарної освіти в Україні»).
226. Муковський І.Т. Звитяга і жертвність. Українці на фронтах Другої світової війни / І.Т. Муковський, О. Є. Лисенко / За ред. В. Д. Конашевича. – К.: Книга пам'яті України, 1997. – 568 с.
227. Мурзин В. Ю. Происхождение скифов: основные этапы формирования скифского этноса. Киев: Наукова думка, 1990.
228. Мягкий І. М. Участь українців у Першій світовій війні 1914-1918 рр. (за документами ЦДАВО України). *Архіви України*. 2014. № 4-5. С. 51-60.

229. Нариси історії української революції 1917 – 1921 років. У двох книгах / Редкол.: В.А. Смолій(голова), Г.В. Боряк, В.Ф. Верстюк та ін. – К.: Наук. думка, 2011. – Кн. 1. – 390 с. Електронний режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/978-966-00-1145-8/978-966-00-1145-8.pdf>
230. Нариси історії української революції 1917 – 1921 років. У двох книгах / Редкол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк, В.Ф. Верстюк та ін. – К.: Наук. думка, 2012. – Кн. 2. – 464 с.Електронний режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/978-966-00-0000-0/978-966-00-0000-0.pdf>
231. Неоконсервативная мысль в США. –М.,1995.
232. Никифоров В.Н. Первые китайские революционеры. – М., 1980.
233. Новая история Китая / Отв.ред. Тихвинский С.Л. – М.,1972.
234. Новая история стран зарубежной Азии и Африки./ П.р. Л.А.Стопцовой. – Л.,1971. – 543 с.
235. Новая история стран зарубежной Азии и Африки./Гл. ред. Г.Ф.Ефимов. – Л.,1971. – 544 с.
236. Новая история: 1640-1870.- М.,1986
237. Новейшая история стран Европы и Америки. XX век. В 3-х частях/ П.р. А.М. Родригеса и В.М. Пономарёва. – М., 2001.
238. Новичев А.Д. История Турции. Новое время. Ч.3. – Л., 1978.
239. Новохатько Л.М. Проблеми соціально-економічного і культурного розвитку України в контексті національної політики (20 – 30-ті рр. XX ст.) / Л.М. Новохатько. – К.: Стилос, 1998. – 320 с.
240. Норкус З. Непроголошена імперія. Велике князівство Литовське з погляду порівняльно-історичної соціології імперій / пер. з литовської Петра Білинський. Київ: Критика, 2016. 440 с.
241. Овсій І. Зовнішня політика України. Від давніх часів до 1944 року. К.,1999
242. Однороженко О. Українська (руська) еліта доби Середньовіччя і раннього модерну: структура і влада. Київ: Темпора, 2011. 422 с.
243. Орлов А.С., Георгиев В.А. и др. История России с древнейших времен до наших дней. – М., 2002.
244. Османская империя и страны Центральной, Восточной и Юго – Восточной Европы в XV – XVI вв. Главные тенденции политических взаимоотношений. – М., 1984.
245. Основы права Европейского Союза. – М.,1997.
246. Очерки новейшей истории Японии. / Отв. ред. Т.Х. Эйбус. – М., 1957.
247. Очерки новой истории Японии (1640– 1917). – М, 1958.
248. Перегудов С.П. Тетчер и тетчеризм. – М.,1996.
249. Переяславська рада 1654 року (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – 890 с.
250. Перша світова війна у фокусі історії (дипломатичні та політичні колізії Великої війни): монографія / наук. ред. д. і. н., проф. С. С. Трояна. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 352 с.
251. Пивовар С. і ін. Всесвітня історія.-К., 1995
252. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. – Харків, 2017. – 494 с.
253. Политические кризисы и конфликты 50-60-х годов. – М., 1993.
254. Політичні портрети Галицько-Волинської держави: навч. посіб. / упоряд. А. О. Карасевич, К. М. Левківський, В. В. Сокирська. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. 639 с.
255. Пономарев М.В., Смирнова С.Ю. Новая и новейшая история стран Европы и Америки: Учебное пособие для вузов: в 3-х ч. – М., 2000. – Ч.3. Трансформація

- индустриальної цивілізації в період ГМК. Становлення постіндустріального общества.
256. Програма Європейського Союзу ТОСИС. – Спб., 1997.
  257. Прокаєв Ф. Зарубіжна література: Навчальний посібник для студентів педінститутів. / Ф. Прокаєв. – К., 1987.
  258. Путч: Хроніка тривожних днів / Предисл. А.Виноградова, Г.Павловського. – М., 1991
  259. Развитие этнического самосознания славянских народов в эпоху зрелого феодализма. – М., 1988.
  260. Развитие этнического самосознания славянских народов в эпоху раннего средневековья. – М., 1982.
  261. Революционные изменения в странах Центральной и Юго-Восточной Европы. Год 1989//Славяноведение. – 1990. – №3. – С. 19 – 49.
  262. Реєнт О. Україна в Першій світовій війні: сучасні науково-методологічні акценти. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*. 2007. № 16. С. 88-103.
  263. Резніков А. В. Магдебурзьке право: українські варіації на тему європейських традицій (історико-правовий нарис). Луганськ: РВВС ЛДУВС, 2006. 208 с.
  264. Розалиев Ю.Н. новая и новейшая история стран Азии и Африки: Учеб. Пособие для вузов по спец. «История». – М., 1987.
  265. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу. – К., 2002.
  266. Рубльов О.С. Українські визвольні змагання 1917 – 1921 рр. / О.С. Рубльов, О.П. Реєнт. – К.: Альтернативи, 1999. Серія: Україна крізь віки. Т. 10. – 320 с.
  267. Рубльов О.С., Черченко Ю.А. Сталінщина і доля західноукраїнської інтелігенції (20–50-ті роки ХХ ст.). – К.: Наук. думка, 1994. – 350 с.
  268. Рудий В. Галицька земля XI – XIV ст. в українській історіографії. *Археологічні дослідження Львівського університету*. 2006. Вип. 9. С. 157-178.
  269. Руїна: друга половина XVII ст. / упоряд. і авт. передм. О. І. Гуржій; ред. В. А. Смолій. Київ: Україна, 1996. 431 с. (Історія України в прозових творах та документах).
  270. Русина О. Україна під татарами та Литвою / О. Русина. – К.: Альтернативи, 1998. – Т. 6. – 320 с.
  271. Русначенко А. М. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х – початок 1990-х років / А. М. Русначенко. – К.: ім. Олени Теліги, 1998. – 720с.
  272. Савченко Т. А. Зарубіжна література: Навчальний посібник./ Т. А. Савченка. – К., 1972.
  273. Самарин Р.М. Зарубежная литература: Учебное пособие. / Р. М. Самарин.– М., 1987.
  274. Сарбей В.Г. Національне відродження України / В.Г. Сарбей. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с. Серія: Україна крізь віки. – Т.9. Електронний режим доступу: <http://www.history.org.ua/?litera&kat=7&id=5626>
  275. Сас П.М. Політична культура українського суспільства кінця XVI – перша половина XVII ст. / П.М. Сас. – К., 1998
  276. Сегеда С. Походження та рання етнічна історія слов'ян. *Народна творчість та етнографія*. 2008. № 6. С. 24-31.
  277. Семенов В.Ф. Історія середніх віків. - Вид. 3-е. - К., 1975.
  278. Сидихменов В.Я. Манжурские правители Китая. – М., 1985.
  279. Симоненко О. В. Сармати Північного Причорномор'я. Хронологія, періодизація та етно- політична історія: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07. 00. 04 / НАН України, Ін-т археології. Київ, 1999. 35 с.

280. Симонова-Гудзенко Е.К. История древней и средневековой Японии. – М., 1989.
281. Системная история международных отношений: В 2-х тт. –М., 2006
282. Сініцькій А. Ц. Вплив Люблінської унії 1569 р. на інкорпорацію політичною системою Польщі української князівсько-шляхетської еліти. *Гілея*. 2017. Вип. 119. С. 122-125.
283. Скакун Р. «Пацифікація»: польські репресії 1930 року в Галичині. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2012. 172 с.
284. Скоропадський П. Спогади: кінець 1917 – грудень 1918 / Гол. ред. Я.Деленський. Київ: Філадельфія, 1995. 492 с.
285. Смолій В. Національна революція XVII ст. (1648 – 1676 рр.) / В. Смолій, В. Степанков. – К.: Києво-Могилянська академія, 2009. – 447 с.
286. Смолій В.А. Богдан Хмельницький / В.А. Смолій, В.С. Степанков. – К., 1995.
287. Смолій В.А. Українська національна революція (1648 – 1676 рр.) / В.А. Смолій, В.С. Степанков. – К.: Альтернативи, 1999. Серія: Україна крізь віки. – Т. 7. – 352 с. Електронний режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/966-7217-18-3/966-7217-18-3.pdf>
288. Смолій В.А. Українська національна революція XVII ст. (1648 – 1676 рр.) / В.А. Смолій, В.С. Степанков. – К., 2009.
289. Смолій В. А., Степанков В. С. Богдан Хмельницький. Київ: Видавничий Дім «Альтернативи», 2003. 400 с.: іл. (Серія «Особистість і доба»).
290. Советская внешняя политика в годы „холодной войны (1945- 1985): Новое прочтение. М.,1995.
291. Соколянський М.Г. Западно-европейський роман епохи Просвещения: Проблеми типології. / М. Г. Соколянський. – К., 1983.
292. Солдатенко В.Ф. Революційна доба в Україні (1917 – 1920 роки) / В.Ф. Солдатенко. – К.: Парламентське вид-во, 2011. – 568 с.
293. Солдатенко В.Ф. Українська революція. Історичний нарис / В.Ф. Солдатенко. – К., 1999.
294. Средние века. М.,1942-92. Вып.1-55.
295. Станко В.Н., Гладких М.І., Сегеда С.П. Історія первісного суспільства. – К., 1999.
296. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і воєнне мистецтво у Визвольній війні українського народу середини 17 ст. / І.С. Стороженко. – Дніпропетровськ, 1996
297. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М., 1995.
298. Субтельний О. Україна: Історія. – Ред. з перероб. і доп – К.: Либідь, 1993. – 720 с.
299. Суэцкий канал: Сборник документов. – М., 1957.
300. США: консервативная волна. – М.,1984.
301. Тараненко М. Г., Тараненко М. М. До питання правової оцінки входження і становища українських земель у складі Великого князівства Литовського. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2021. Вип. 4 (52). С. 74-82.
302. Тарасов С. В. Руїна Гетьманщини у російській історіографії (друга половина XIX – початок XX ст.): дис. ... канд. іст. наук: 07. 00. 06 / Донецький нац. ун-т. Донецьк, 2009. 311 с.
303. Тарасов С. В. Руїна Гетьманщини: історико-правове дослідження в російській історіографії (друга половина XIX – початок XX ст.). Донецьк: Ноулідж, Донец. від-ня, 2014. 192 с.
304. Терещенко Ю. Україна і європейський світ / Ю. Терещенко. – К., 1996
305. Тихвинский С.Л. Движение за реформы в Китае в конце XIX в. – М.,1980.

306. Тищик Б. Й. Західноукраїнська Народна Республіка (1918-1923) (До 75-річчя утворення) / Б.Й. Тищик, О. А. Вівчаренко. – Коломия, 1993. – 120 с.
307. Толочко А.П. Князь в Древней Руси: власть, собственность, идеология / А.П. Толочко. – К., 1992
308. Толочко О.П. Київська Русь / О.П. Толочко, П.П. Толочко. – К.: Альтернативи, 1998. – 352 с. Серія: Україна крізь віки. – Т. 4.
309. Толочко П.П. Київська Русь / П.П. Толочко. – К., 1996.
310. Толочко П.П. Літописи Київської Русі / П.П. Толочко. – К., 1994.
311. Толочко П.П. Ярослав Мудрий / П.П. Толочко. – К.: АДЕФ□Україна, 2011. – 264 с.
312. Троневиц П. Великий князь Дмитрій-Любарт і його сучасники: історико-краєзнавчий нарис. Луцьк: Твердиня, 2011. 192 с. (Серія «Пантеон»).
313. Трубачёв О. Н. Этногенез и культура древних славян: лингвистические исследования. Москва, 1991. 271 с.
314. Україна в міжнародних відносинах ХХ століття. Львів, 1997
315. Україна і світ. – К., 1994.
316. Українська державність у ХХ столітті: історико-політичний аналіз. Київ: Політична думка, 2016. 435 с.
317. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. / Ін-т історії України НАН України, Центр. держ. арх. вищ. органів влади і упр. України; Упоряд. В.Ф.Верстюк, відп. ред. В.А.Смолій. Київ: Наукова думка, 1996. 589 с. – К., 1997. – Т.2. – 424 с.
318. Український національно-визвольний рух. Березень–листопад 1917 року: Док. і матеріали / Упоряд. В.Верстюк (керівник) та ін. Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2003. 1024 с.
319. Ульяновський В.І. Церква в Українській Державі 1917–1920 рр. (доба Гетьманату Павла Скоропадського): Навч. посібник для вузів. Київ: Либідь, 1997. 320 с.
320. Ухач В. «Одноденна» держава. Карпатська Україна в сучасній історіографії: історико-правовий аналіз (вибрані аспекти). *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 2. С. 34-40
321. Філіпович М. Громадсько-просвітницький рух на Волині в 1918-1939 рр. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. Вип. 3. С. 44-49.
322. Хрестоматия по истории средних веков / Под ред. Сказкина С.Д.– М., 1961-1963.– Т.1-2
323. Чехословацкая, чешская и словацкая историография до и после «бархатной революции» 1989//Новая и новейшая история. – 2002. – №1. – С.56–80.
324. Чили: от диктатуры к демократии. – М., 1991.
325. Чухліб Т. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах. 1648 – 1714 рр. / Т. Чухліб. – К., 2003. – 518 с.
326. Шабульдо Ф.М. Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества литовского / Ф.М. Шабульдо. – К., 1987.
327. Шама О. І. Польсько-литовська унія та інкорпорація українських земель до Королівства Польського на Люблінському сеймі 1569 року: дис. ... канд. іст. наук: 07. 00. 01 / НАН України, Ін-т історії України. Київ, 1996. 233 с.
328. Шаповал Ю. Україна 20 – 50-х років: сторінки ненаписаної історії / Ю. Шаповал. – К.: Наук. думка, 1993. – 232 с.
329. Шаповал Ю.І. Людина і система (штрихи до портрета тоталітарної доби в Україні). – К., 1994.
330. Шевчук В. Козацька держава / В. Шевчук. – К., 1996

331. Шейко В.М. Історія художньої культури. Західна Європа XIX – XX ст.: Підручник для студентів вузів / В. М. Шейко. – Х., 2011.
332. Шереметьев И.К. Неолиберальная модель в фокусе критики // Латинская Америка. – 2000. -№ 6.
333. Шпилькова В.И. Младотурецкая революция 1908-1909 гг. – М., 1977.
334. Энциклопедия живописи. А – Я/ Пер. с нем. – М., 2009.
335. Энциклопедия импрессионизма и постимпрессионизма /Сост. Т.Г.Петровец. – М., 2001.
336. Энциклопедия мировой живописи/Сост. Т.Г.Петровец и др. – М., 2002.
337. Югославия в огне. Документы, факты, комментарии (1990 – 1992)/Отв. ред. Е.Ю. Гуськова. – М., 1992.
338. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків / Д.І. Яворницький. – К., 1990 - 1993. – Т.1 -3.
339. Яковенко Н.М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – 2-ге вид., переробл. та розширене – К.: Критика, 2005. – 584 с.
340. Яковенко Н.М. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). Вид. 2-ге, переглян. і виправл. / Н.М. Яковенко. – К.: Критика, 2008. – 472 с.
341. Яковенко Н. Здобутки і втрати Люблінської унії. *Київська старовина*. 1993. № 3. С. 77-85.
342. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: від Переяславської ради-2 до Антрусівської угоди (1659-1667) / пер. з рос. Л. Білик. Київ: Видвництво Соломії Павличко «Основи», 2003. 643 с.
343. Яровий В.І. Історія Західних і Південних слов'ян у XX столітті: Курс лекцій. – К., 1996.
344. Яровий В.І. Історія південних і західних слов'ян. Курс лекцій. – К., 2000.
345. Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-ві – 90-ті роки XX століття: Курс лекцій. – К., 1997.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Кам'яний вік та території України
2. Ранні слов'яни на території України
3. Українська рукописна і стародрукована книга XI-XVIII ст.
4. Юліанський і григоріанський календарі. Розрахунок часу на українських землях.
5. Українська державна символіка. Герб і Прапор Волинської області.
6. Писемні пам'ятки візантійських та західноєвропейських авторів про Русь VI-XI ст.
7. «Повість минулих літ»: редакції, списки і протографи.
8. Козацькі літописи XVIII ст. як історичне джерело.
9. Актові та діловодні документи російських та австрійських органів державного управління XIX – початку XX століття.
10. Стародавнє населення України у ранньозалізну добу.
11. Давні слов'яни на території України.
12. Виникнення держави у східних слов'ян та основні етапи її історичного розвитку.
13. Галицько-Волинська держава за правління Данила Галицького.
14. Українські землі під владою Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського.
15. Соціально-економічний розвиток України наприкінці XIV – першій половині XVII ст.
16. Люблінська унія 1569 р.
17. Виникнення козацтва. Запорозька Січ та її роль в історії України.
18. Визвольна війна в Україні середини XVII ст. (Хмельниччина 1648-1657 рр.).
19. Руїна.
20. Гетьманщина в останній чверті XVII – 80-х рр. XVIII ст.
21. Економічний розвиток українських земель у складі Російської імперії в дореформений період.
22. Кирило-Мефодіївське товариство.
23. Суспільно-політичний і національний рух в Наддніпрянській Україні у другій половині XIX ст.
24. Західноукраїнські землі у другій половині XIX ст.
25. Україна в роки Першої світової війни.
26. Роль та місце Центральної Ради в Українському національно-демократичному русі 1917–1921 рр. Історіографія питання.
27. Внутрішня та зовнішня політика Директорії УНР.
28. Внутрішня та зовнішня політика гетьманату П.Скоропадського. Історіографія питання.
29. Політика більшовиків в Україні у 1917–1921 рр. Історіографія питання.
30. Західноукраїнська Народна Республіка: внутрішня та зовнішня політика.
31. Нова економічна політика та її здійснення в Україні. Історіографія питання.
32. Соціально-економічні та суспільно-політичні перетворення в УРСР наприкінці 1920-х – у 1930-х роках.
33. Входження західноукраїнських земель до складу УРСР. Історіографія питання.
34. Напад нацистської Німеччини на СРСР і окупація України військами Німеччини та її союзників. Історіографія питання.
35. Національно-визвольний рух в Україні у період Другої світової війни. Історіографія питання.
36. Звільнення території України від нацистської окупації. Наслідки війни для українського народу. Історіографія питання.
37. Україна у другій половині 1940-х – на початку 1950-х років.
38. Культурне життя в Україні в останній період сталінщини (1945–1953 рр.). Історіографія питання.

39. Україна на міжнародній арені (1945–1991 рр.). Історіографія питання.
40. Спроба реформування радянського суспільства (середина 1950-х – перша половина 1960-х років). Історіографія питання.
41. Україна в період «застою» (друга половина 1960-х – середина 1980-х років). Історіографія питання.
42. Зародження і розвиток дисиденства в Україні. Історіографія питання.
43. Суспільно-політичні процеси в Україні у другій половині 1980-х – на початку 1990-х років Історіографія питання.
44. Україна на шляху до незалежності (початок 1990-х років). Історіографія питання.
45. Державотворчі процеси в незалежній Україні. Історіографія питання.
46. Старосхідні цивілізації: спільне та особливе.
47. Суспільно-політичні моделі держави Стародавнього Китаю.
48. Стародавній Єгипет: віхи історії.
49. Формування давньогрецького античного полісу та основні його характеристики.
50. Військово-політичні конфлікти в Греції IV – У ст.. до н.е.
51. Суспільно – політична структура Римської республіки.
52. Франкська держава Каролінгів
53. Загальні тенденції економічного, соціального і політичного розвитку Західної Європи в XI-XV ст.
54. Середньовічне місто
55. Візантійська імперія в XII – XV ст.
56. Економічний розвиток країн Західної Європи у XVI–першій половині XVII ст.: нові тенденції на рубежі епох.
57. Місце та роль Реформації в процесі переходу європейської цивілізації від Середньовіччя до Нового часу.
58. Міжнародні відносини в XVI–серед. XVII ст. Основні вогнища міжнародних конфліктів в Європі .
59. Культура європейського Відродження.
60. Постренесансна культура XVII ст.: основні тенденції та лінії розвитку.
61. Китайська імперія у XIII-XVII ст. (від монгольського до маньчжурського завоювання)
62. Японія до епохи сьогунату (III-XII ст.)
63. Основні етапи процесу державної централізації в Північно-Східній Європі у XIV-XV ст.
64. Зміцнення самодержавства в Московській державі за часів правління Івана IV.
65. Московська держава в період «Смути» (кінець XVI – початок XVII ст.)
66. Централізація та бюрократизація державного апарату Росії в першій чверті XVIII ст. Завершення процесу формування абсолютизму.
67. Державотворчі процеси в Центральній і Південно-Східній Європі (VI – X ст.)
68. Економічний розвиток Польщі в XIII – XV ст.
69. Завоювання турками-османами південнослов'янських народів (XIV-XVI ст.) і їх наслідки.
70. Чехія у складі монархії Габсбургів. Перші спроби реформ.
71. Передісторія, хід та результати Німецької революції в 1918-1919 рр.
72. Османська імперія у XVII – XIX ст.: особливості соціально — економічного розвитку та визрівання кризи.
73. «Революція Мейдзі» і проблеми модернізації Японії в кінці XIX – на поч. XX ст.
74. Фашизація Японії та агресивна зовнішня політика другої половини 30 – поч. 40-х років XX ст.
75. Латинська Америка в міжнародних відносинах 80-90-х років XX – поч. XXI ст.
76. Економічні перетворення в Російській імперії на рубежі XIX- XX ст.: загальні принципи розвитку, особливості і наслідки.

77. Війна північноамериканських колоній за незалежність і утворення США.
78. Реформи «освіченого абсолютизму» у західноєвропейських країнах у 40-х–80-х роках XVIII століття.
79. Основні етапи об'єднання Німеччини та утворення Німецької імперії. О.Бісмарк.
80. Соціальне законодавство у Великій Британії в останній третині XIX - на початку XX століття. Д. Ллойд-Джордж.
81. Утворення військово-політичних союзів наприкінці XIX – на початку XX століття.
82. Політика «холодної війни» у міжнародних відносинах другої половини XX століття.
83. Основні тенденції розвитку держав Центрально-Східної Європи в міжвоєнну добу.
84. Антиавторитарні рухи в країнах Центрально-Східної Європи в 1950–1960-х роках.
85. Політичний ландшафт країн Центрально-Східної Європи у 80 – на початку 90-х рр. XX ст.
86. Європейська література доби Просвітництва: історичні умови, жанри, літературні стилі, постаті.
87. Європейське художнє мистецтво XX – XXI століть: естетика, художні напрямки і стилі, постаті.
88. Фашизм, націонал-соціалізм, іберофашизм наприкінці 1910-1930 рр.: типологічне зіставлення ідеологій, рухів, державних режимів.
89. Об'єднувчі тенденції у національно-визвольному русі Югославських народів у XIX – на початку XX ст.
90. Особливості соціально-економічного і політичного розвитку Євросоюзу наприкінці XX – на початку XXI століття.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Конкурсний бал вступника для здобуття ступеня магістра оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Вступні випробування відбуваються у формі тестів. Абитурієнт розв'язує 20 тестових завдань.

Результати виконання завдань дозволяють виявити рівень підготовки вступника: 1 рівень (високий): 200-180 балів; 2 рівень (середній): 179-160 балів; 3 рівень (достатній): 159-140 балів; 4 рівень (низький): 139-100 балів.

1 рівень (високий): 200 – 180 балів виставляється вступникам, які в повному обсязі виконали завдання (тестові завдання), продемонстрували обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; адекватно оперують ними при розв'язанні завдань; виявили творчу самостійність, здатність аналізувати факти, які стосуються наукових проблем. Усі завдання (тестові завдання) розв'язані (виконані) правильно, без помилок.

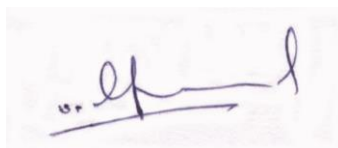
2 рівень (середній): 179 – 160 балів виставляється за умови достатньо повного виконання завдань (тестових завдань). Розв'язання завдань має бути правильним, логічно обґрунтованим, демонструвати творчо-пізнавальні уміння та знання теоретичного матеріалу. Разом з тим, у роботі може бути допущено декілька несуттєвих помилок.

3 рівень (достатній): 159 – 140 балів виставляється за знання, які продемонстровані в неповному обсязі. Вони, зазвичай, носять фрагментарний характер. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що вступник недостатньо обізнаний з матеріалом джерел із навчальної дисципліни та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї.

4 рівень (низький): 139 – 100 балів виставляється за неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання. Літературу з навчальної дисципліни вступник не знає, її понятійно-категоріальним

апаратом не володіє. Відповідь засвідчує вкрай низький рівень володіння програмним матеріалом.

Голова фахової атестаційної комісії

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Ярослав ЯРОШ', written over a horizontal line.

Ярослав ЯРОШ

Відповідальний секретар
приймальної комісії

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Олег ДИКИЙ', written in a cursive style.

Олег ДИКИЙ